

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve İçişleri Komisyonları Raporları (1/203)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101-347/09892

16 . 11 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması Bakanlar Kurulunca 8 . 11 . 1978 tarihinde kararlaştırılan «Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılması ve bunlara yeni hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını izinlerine saygıyla sunarım.

Bülent Ecevit

Başbakan

KAMU GÜVENLİĞİNE VE KOLLUK HİZMETLERİNE İLİŞKİN BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI VE BUNLARA YENİ HÜKÜMLER EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI

GENEL GEREKÇE

Yurdumuzda, son yıllarda güvenlik ve esenliği bozarak vatandaşı tedirgin eden ve ideolojik özellik taşıyan olayların, genellikle toplu veya bireysel olarak silah, dinamit, ateşli ecza ve benzeri maddeler kullanılarak işlenen suçlar biçiminde yaygınlaştığı görülmektedir.

Bu şiddet eylemlerinin özendiricisi, besleyicisi ve destekleyicisi iç ve dış bazı odakların, bu eylemleri ile hakta geniş çapta huzursuzluk ve hoşnutsuzluk uyandırarak rejime karşı güvenin sarsılması ve rejimin işlemez hale getirilmesini amaçladıkları açıktır.

Demokratik rejimle yönetilen ülkelerde, bu tip şiddet eylemleriyle savaşım ve alınacak karşı önlemlerin dozunu saptamada yürürlükteki yasaların Anayasa ile belirlenen sınırları gözönüne alınması gereken hukuki bir ölçü olmaktadır.

Yurdumuzda da süre gelen şiddet eylemlerine karşı savaşım aynı ölçüler içinde yürütülmektedir. Ancak, yürürlükteki yasaların bazı boşluk ve noksanlıkları veya bazı yatırımların yetersizliği şiddet eylemlerini önlemede istenilen sonucu almayı engellemektedir.

Anayasa sınırları içinde, yönetime, özellikle ülkenin iç güven ve düzenini sağlamakla yükümlü kuruluşlara verilmesi olanaklı bazı yetkilerin yasalarımızda yer almamış olması bu kuruluşları, özellikle kolluk kuruluşlarını bazı durumlarda etkisiz hatta çaresiz bırakmaktadır.

Tasarı, şiddet eylemlerinin önlenmesi için halen yürürlükte bulunan yasalardan, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu gibi yetki yasalarında, 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürütüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanun, 1630 sayılı Dernekler Kanunu gibi, bazı temel hak ve özgürlükler.

kullanılmasını düzenleyen yasalarda saptanabilen boşluk ve noksanlıkların doldurulup/giderilmesi ve yeni yaptırımlar getirilerek yasal yetkisizlikten doğan suçlulara cesaret verici ortamın belli bir oranda ortadan kaldırılması ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun günümüz koşullarında nitelik ve nicelik yönünden yeni boyutlar kazanan güvenlik hizmetlerini yürütmekle yükümlü Emniyet Örgütünün görevinde başarılı olmasını engelleyici, geciktirici nitelikteki ve özellikle mesleğin temelini oluşturan disiplini güçsüzlüğe uğraticı faktörleri ortadan kaldırıp vatandaşın can, ırz ve malını koruma ve tüm olarak iç güvenliği sağlama gibi çok önemli ve tam bir tarafsızlık ve adaletli bir uygulama isteyen emniyet hizmetlerinin etkin ve istenilen bir biçimde yürütülmesini sağlamak üzere disipline ilişkin hükümlerinin değiştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Tasarının 1 nci maddesiyle 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9, 15 ve 20 nci maddelerine birer fıkra eklenmektedir.

A) Söz konusu Kanunun 9 ncu maddesine eklenmekte olan fıkra Anayasamızın 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 15 nci maddesine uygun bir düzenleme yapmak amacıyla getirilmiştir.

Anayasanın sözü edilen 15 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmüne göre, hâkim kararıyla yapılacak ara-malar dışında, Millî Güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda ka-nunla yetkili kılınan yerin emniyeti de kişilerin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranabilecek ve bunlara el konu-labilecektir.

Bu hükme uygun olarak, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9 ncu maddesine 26.6.1973 tarihli ve 1775 sayılı Kanunla «Adli görevleri sırasında ilgili kanunlara göre yapacağı aramalar dışında, millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda, o yerin en büyük mülki-ye amirinin emriyle polis, kuşku duyulan kişilerin üstünü, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar ve yukarıdaki bentlerde sayılan alet ve eşyalara el koyar» şeklinde bir fıkra eklenmişti. Ancak, bu fıkra, Anayasa Mah-kemesinin 25.4.1974 gün ve E : 1974/13 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

İptal kararında, özetle «fıkradaki kavramların geniş bir yorumla ve keyfi bir uygulamaya yol açabileceği, bu nedenle gecikmesinde sakınca olan hallerin kesin çizgilerle belli edilmesi gerektiği» görüşü belirtilmiştir.

Önleyici kolluk hizmetlerinde, eylem alanının her eylem için önceden sınırlanması ve koşullara bağ-lanmasının, görevin etkinliğini azaltacak hatta tamamen ortadan kaldırılmasına yol açabilecek sonuçlarına rağmen, 2559 sayılı Kanunun 9 ncu maddesine eklenmekte olan fıkra ile Anayasanın anılan hükmüne uy-gun bir düzenlemeye gidilmesine çaba gösterilmiştir.

Bu ölçüler içinde, polisin, suç işlenmesini önlemek için, 9 ncu maddede gösterilen silah, alet ve eşya-ları bulundurduğundan kuşku duyduğu kişileri, o yerin en büyük mülkiye amirinin emri ile arayabileceği hük-mü getirilerek şüpheli hangi silah, alet ve eşya ile ilgili olabileceği açıklıkla saptanmaktadır. Bu silah ve aletlerin niteliği gözönüne alınırsa aramanın hemen yapılmaması millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakınca doğuracağından, Anayasanın 15 nci maddesinin ikinci fıkrasında aranan koşul da gerçekleşmiş ol-maktadır.

Diğer yandan, arama emrini verecek olan o yerin en büyük mülkiye amirinin 5442 sayılı İl İdaresi Ka-nununa göre, kamu düzen ve güvenliğinin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gereken önlemleri almakla görevli ve sorumlu olduğu dikkate alınarak, Anayasanın 15 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki «kanunla yetkili kılınan amir» olarak kabulü uygun görülmüştür.

B) 2559 Sayılı Kanunun 15 nci maddesine eklenen fıkra, önleyici zabıta hizmetlerinin görülmesi sıra-sında, polise kuşkulandığı kişilerden kimliğini bildirmeye davet etme yetkisi açıklanmakta, buna karşı ki-şilerin kimliklerini gerçek biçimde ve her türlü belge ile ispatlama zorunluluğu getirilmektedir. Bu işlem sıra-sında kimliğini gösteremeyenler veya kimliklerinin doğruluğu üzerinde ciddi kuşku duyulan kişiler hakkında 2559 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin uygulanarak parmak izi ve fotoğrafının polisce alınması kuşku lu durumun ileride saptanmasına olanak sağlamaktadır. Bu önlem, kişileri polisin kimlik saptaması sırasında gös-termek üzere üstlerinde her zaman kimlik taşıma zorunluluğunu getirmesi bakımından yararlı görülmüştür.

C) 2559 sayılı Kanununun 20 nci maddesine eklenen öteki fıkra milli güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda o yerin en büyük mülkiye amirinin emriyle polisin, konutlara, işyerlerine ve bunların eklentilerine girebileceği, arama yapabileceği ve buralardaki eşyaya el konulabileceği hükmünü getirmek yoluyla, Anayasanın 16 ncı maddesinin 2 nci fıkrasına uygun biçimde güvenlik kuvvetlerine önleyici kolluk hizmetlerini yürüttüğü sırada yeni bir yetki vermektedir.

Bu fıkranın yollama yaptığı 2559 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin sayılan bentleri, polisin yazılı emir istemeksizin yalnızca yetkili amirin sözlü emri ile yapmak zorunda bulunduğu ve gecikmesinde sakınca doğması kuşkusuz olan bazı görevleri göstermektedir. Bu suretle, kamu düzeninin sağlanmasıyla doğrudan ilgili olan bu görevlerde aranan koşulların, konutlara girilmesindeki nedenler için de aynen söz konusu olacağı şüphesizdir.

Madde 2. — Tasarının bu maddesiyle 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 82, 85 ve 86 ncı maddeleri değiştirilmekte ve bu kanuna 7 ek madde ile 2 geçici madde eklenmektedir.

A) 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun bu örgüt personeline uygulanacak disiplin cezalarını saptayan 82 nci maddesi, 657 sayılı Kanunun genel hükümleri göz önüne alınarak ve emniyet hizmetinin özelliğine göre yeniden düzenlenmiş ve böylece her iki kanun arasında uygunluk sağlanmıştır.

B) Emniyet örgütü personelinin derece ve rütbe yükselmesi ve kademe ilerlemesi gibi özlük haklarına ilişkin yasal hükümlerin uygulanmasında temel bir belge niteliğinde olan sicil raporlarını doldurmaya yetkili amirler, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 85 nci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan bir tüzükte gösterilmiştir.

Ancak, sonradan yürürlüğe giren İl İdaresi Kanununun il ve ilçede görevli memurlara ve bu arada emniyet örgütü personeline sicil verecek amirleri saptayan genel hükümleri karşısında sözü edilen tüzüğün uygulanmasına olanak bulunamamıştır.

İl İdaresi Kanununa göre yürütülen uygulamada, sicil amirleri, hizmetin gereği olarak ilin çeşitli yerlerine birimler biçiminde dağılan ve sayısı son yıllarda büyük artış gösteren emniyet örgütü personelinin fiilen tanıma olanağı bulmaksızın sicil raporu düzenleme zorunda kalmış, buna karşın memura en yakın amirleri bu yetkiden yoksun bırakılmıştır.

Disiplinin sağlanmasında ve korunmasında büyük aksaklık doğurduğu saptanan bu durumun düzeltilebilmesi ve mesleğin özelliğine uygun bir sicil sistemi getirilmesi için 3201 sayılı Kanunun 85 nci maddesinin değiştirilmesi gerekli görülmüştür.

C) Emniyet örgütü personelinin ödüllendirilmesine ilişkin 86 ncı maddesi, görevlilerin çalışma özenini artıracak, göreve bağlılıklarını güçlendirecek biçimde yeniden düzenlenmiştir.

Ç) 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa eklenen ek madde 1, emniyet örgütünün disiplin kurullarının yeniden düzenlenmesini öngörmektedir.

Bilindiği gibi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin kurullarıyla ilgili 134 ncü maddesinin yürürlüğe girmesiyle Emniyet Teşkilat Kanununa göre kurulmuş olan disiplin kurulları ortadan kalkmış bulunmaktadır.

657 sayılı Kanunun sözü geçen 134 ncü maddesi uyarınca yürürlüğe konulan «Devlet Memurları Disiplin Kurulları Yönetmeliği» disiplin kurullarının oluşumunu, çalışma yöntem ve koşullarını düzenlemiştir.

Bu genel hükümler gereğince, öteki Devlet memurlarıyla birlikte, emniyet örgütü personeli hakkında da disiplin cezası vermeye yetkili olan disiplin kurullarının, illerde, tümüyle polis mesleğinin özelliklerini bilmelerine olanak bulunmayan örgüt dışından gelen memurlardan, merkezde de, işlerinin çokluğu nedeniyle sürekli ve düzenli olarak toplanamayan Bakanlık yöneticilerinden oluşması, meslek disiplininin korunması koşullarından olan hizmete uygun, etkin ve ivedi bir yoldan karar alınmasını engellemektedir.

Görevin disiplin kuralları içinde yürütülmesinin zorunlu olduğu polis mesleğinde, işlenen disiplin suçları hakkında gereken cezaların zamanında verilememesi, cezanın suçu önleyici ve kişiyi düzeltici niteliklerini ortadan kaldırmakta ve bu durum meslek disiplininin, ast üst ilişkilerinin bozulmasına ve görev etkinliğinin kaybolmasına neden olmaktadır.

Açıklanan bu sakıncaların giderilmesi için daha hızlı sonuç alabilecek ve mesleğin özelliğine uygun yeni bir disiplin kurulları sistemi bu madde ile getirilmiş bulunmaktadır.

D) 3201 sayılı Kanuna eklenmekte olan Ek Madde 2, Emniyet örgütünde kurulacak disiplin kurullarının ceza verebilecekleri personel ve uygulayacakları cezalar bakımından yetki sınırlarını belirlemektedir.

Maddeye egemen olan görüşe göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunundaki, disiplin kurullarını ceza vermek için sadece görüş bildiren bir yer kabul eden ve ceza verme yetkisini merkezdeki atamaya yetkili amire bırakan sistem bırakılmakta ve disiplin kurulları, gösterilen yetki sınırları çerçevesinde disiplin cezası vermede birer karar yeri durumuna getirilmektedir. Böylece 657 sayılı Kanuna göre bugüne kadar uygulamada karşılaşılan, işlerin merkezde toplanması yüzünden disiplin cezalarının geç verilmesinden doğan sakınca giderilecek ve disiplin işleri büyük bir hız kazanmış olacaktır.

Disiplin kurullarının toplanma, görüşme ve karar verme temel ve yöntemleri ve disiplin işlerinin yürütülmesine ilişkin diğer kurulların bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülerek sistemin ayrıntılı hükümlerinin tek bir metinde toplanması sağlanmış olacaktır.

E) Emniyet örgütünde, eylemli polis hizmetlerini yürüten emniyet hizmetleri sınıfı dışında kalan öteki sınıflarda bulunan personelin, disiplin suçu oluşturan eylem ve davranışları nedeniyle disiplin cezası vermeye yetkili disiplin kurulları ek madde 3'de açıklıkla gösterilmektedir.

Bu personel için mesleki derece söz konusu olmadığından, haklarında karar vermeye yetkili olan disiplin kurulları kadro dereceleri gözönüne alınarak saptanmış bulunmaktadır.

F) Disiplin kurulları kararlarının, uygulayacakları cezaların türüne göre hangi amir veya yerin onayı ile kesinleşeceği ek madde 4'de belirlenmiştir.

İl polis disiplin kurullarının kararlarından meslekten çıkarma cezası dışında kalanlara valinin onayı ile, meslekten çıkarma cezaları ise Merkezde Genel Müdürlük Yüksek Disiplin Kurulunca ikinci bir incelemeden sonra Bakanın onayı ile kesinleşecektir.

İl polis disiplin kurulunun, Genel Müdürlük Yüksek Disiplin Kurulunca uygun görüş bildirilmeyen meslekten çıkarma cezası kararları ile öteki kurulların kararlarını onaylayacak yerin değişik görüşe sahip olmaları durumunda Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunun hakem kurul olarak konuyu kesin karara bağlaması uygun görülmüştür.

G) Ek madde 5 hükmü, disiplin kurullarının işleyişinde etkinliği sağlayıcı yeni bir önlemi düzenlemektedir.

Bilindiği gibi Devlet memurları hakkında görevden uzaklaştırma önleminin uygulanma koşulları ve izlenecek yöntem 657 sayılı Kanunun 137 - 145 nci maddelerinde gösterilmiştir.

Genel olarak, hakkında yapılacak bir soruşturma nedeniyle görevi başında kalması uygun görülmeyen memur, kanunda belirtilen yetkili amirlerce görevinden uzaklaştırılmaktadır.

Soruşturma başlamadan veya soruşturma sırasında alınması olanaklı bulunan bu önlemin, soruşturmanın sonuçlandırılmasıyla birlikte kaldırılması da asıldır.

Ancak, 657 sayılı Kanunun genel hükümlerine göre yapılan bu uygulama, disiplin temeline dayanan polis mesleğinde bazen yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, hakkında soruşturma yapılan bir emniyet personelinin, daha önce görevden uzaklaştırılmış olsun veya olmasın, işlediği suç nedeniyle yetkili disiplin kurulunca meslekten çıkarma cezası kararı verilmişse, bu durum da yeni bir görevden uzaklaştırma nedeni olabilecektir. Yetkili amirler (İl'de vali, Merkezde Bakan) bu memurun, kararın kesinleşmesine kadar görevi başında kalmasında sakınca gördüklerinde görevden uzaklaştırma önlemini uygulayabileceklerdir.

Görevden uzaklaştırma herhangi bir süre kaydına bağlı olmaksızın kararın onaylanmasına kadar devam edebilecektir. Haklarında verilen meslekten çıkarma cezası, alt derece cezaya indirilerek, bu cezaları kesinleşen personel için 657 sayılı Kanunun değişik 141 nci maddesi uygulanarak görevden uzaklaştırma süresi içindeki özlük ve mali hakları geri verilecektir.

H) Ek madde 6 ile emniyet örgütü mensuplarına doğrudan doğruya disiplin cezası vermeye yetkili amirleri gösteren hükmün, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, ilgili Kanun Hükmünde Kararnameler ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun bu kanunla değiştirilen 82 nci maddesine uygun biçime getirilebilmesi için, yeniden düzenlenmesi gerekli görülmüştür.

I) «Polis» ve «Emniyet» gibi polis mesleğini simgeleyen sözcükleri ad alarak yayımlanan bir kısım dergi ve gazeteler, polisin mesleki, sosyal ve kültürel sorunlarını konu edinerek, örgüt mensupları arasında olumsuz bir ortam yaratılmasına ve örgüt bütünlüğünün bozulmasına yol açacak nitelikte yayınlar yapmaktadır.

Emniyet örgütü içinde olmayan bazı kişiler tarafından yayımlanmasına karşın, adlarına göre vatandaşta resmi bir yayın izlenimi uyandıran bu dergi ve gazetelerin, polis mesleğine zarar getirici yayınlarının etkisinden korunulması için, adlarındaki emniyet örgütüne ilişkinliği ve yakınlığı belirleyen sözcükleri ve polisin resmi bir simgesi olan «Polis Yıldızı» nı simge olarak kullanmalarının önlenmesi gerekli görülmüş ve Ek Madde 7 ile konu yeni bir düzene kavuşturulmuştur.

J) Tasarının getirdiği hükümlerle yapılan yeni düzenlemeye geçişi sağlamak üzere 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa iki geçici maddenin eklenmesi zorunlu görülmüştür,

Geçici Madde 1. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa bu Kanunla eklenen ve Emniyet örgütünde disiplin işlerinin düzenlenmesine ilişkin hükümler gereğince, çalışmaya başlayacak olan disiplin kurullarına, mevcut dosyaların aktarma biçimi düzenlenmektedir.

Geçici Madde 2. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa bu Kanunla eklenen Ek Madde 7'nin uygulanmasında, dergi ve gazetelerin yeni duruma geçişleri için bir süre verilmektedir.

Madde 3. — Tasarının 3 ncü maddesi ile 16.10.1949 günlü ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesi (D) fıkrası ile 32 ncü maddesi (E) fıkrası değiştirilmektedir.

İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesi (D) fıkrası valiye, il içindeki kolluk kuvvetleriyle bastırılmayacak olağanüstü ve ani olayların oluşumu karşısında kalırsa en yakın askeri kuvvet komutanından yardım isteme yetkisini tanımaktadır. Günümüzde oluşan olayların niteliği bakımından bu yetki valilerce sık sık kullanılmaktadır. Yürürlükteki hükme göre yardım istenebilmesi için olaylar başlayacak, vali elindeki kolluk kuvvetlerini kullanmasına karşın olayları bastıramayacak, yardım ondan sonra istenecektir. Günümüzde toplumsal olaylar genellikle ani olarak başlamakta ve hızla genişleyerek kısa zamanda yıkıcı bir hal almaktadır. Bu durumda askeri birlikten istenen yardım, çoğu kez olay yıkımını yaptıktan sonra yetişebilmekte ve yardımdan beklenen yarar da sağlanamamaktadır.

Bu askeri birliklerden yardım isteme durumunu yalnız olayların çıkışından sonraya bırakmanın yeterli olmadığı, maddenin bu durumuyla amacı sağlamada yetersiz kaldığı dikkate alınarak ortaya çıkması olası olayların kolluk kuvvetlerince önlenemeyeceği kanısına varılması durumunu da kapsayacak biçimde düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmış ve madde buna göre düzenlenmiş ve yeni metne, yardım istenmesi durumunda bu yardımı sağlayacak sorumlunun başvuru komutan olduğu belirtilmek suretiyle uygulamaya açıklık getirilmiştir.

Aynı Kanunun 32 ncü maddesi (E) fıkrası, yukarıda açıklanan nedenlerle ve 11/E fıkrasına uyar duruma getirilmiştir.

Madde 4. — Tasarının 4 ncü maddesiyle 10.2.1963 gün ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 ncü maddesi 3 ncü fıkrası değiştirilmiş, 10 ncü maddesine bir fıkra eklenmiş ve 171 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi (b) bendi değiştirilmiştir.

Bu değişikliklerden :

A) 171 sayılı Kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 ncü maddenin, 3 ncü fıkrasında yapılan değişiklik ile toplantı veya gösteri yürüyüşünün yapılmasından önce düzenleme kurulunca o yerin mülkiye amirine verilmesi gereken bildirin verilme süresinin 48 saatten 72 saate çıkarılması amaçlanmıştır. Sürenin uzatılması, tasarı ile yasanın 10 ncü maddesine eklenen erteleme yetkisinin kullanılmasına işlerlik kazandırmak için zorunlu görülmüştür,

B) Aynı Kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 10 ncü maddeye bu kez eklenen fıkra ile, yasanın amacına uygun biçimde toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin her türlü saldırıdan uzak biçimde yapılmasını sağlamak ve sırf bu amaçla idarenin gerekli önlemleri alması için gerek gördüğü süreyi kazanabilmesi ve önlemlerini tam alabilmesi için o yerin mülkiye amirine toplantı veya yürüyüşü 10 günü aşmamak üzere erteleme yetkisi tanımaktadır.

İdarenin böyle bir yetkiye duyduğu gereksinim ortadadır. Erteleme yetkisinin olmayışı bazı durumlarda her türlü saldırı ve baskıdan uzak olarak yapılması gereken toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin korunmasını sağlayacak önlemleri alma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Bu yetkinin kötüye kullanılmasını önlemek üzere hızla sonuç verecek bir yargı denetimi öngörülmüş bu yolda hakkın özüne dokunacak nitelikteki uygulamanın önüne geçilmiştir.

C) 171 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi (b) bendinde yapılan değişiklikle, 6136 sayılı Kanunda yapılması düşünülen ve TBMM'ne sunulmuş olan tasarı hükümlerinin 171 sayılı Kanuna yansması sağlanmıştır.

Madde 5. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında 19.1.1976 gün ve 1932 sayılı Kanunun 9 ncü maddesi değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Bu değişiklikle cezaların artırılması ve verilen cezanın ertelenmesi ve paraya çevrilmesi önlenerek ceza etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Madde 6. — Tasarının 6 ncü maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun I nci kısmının, ödevler ve sorumluluklar başlıklı ikinci bölümü sonuna bir madde eklenmektedir.

657 sayılı Kanunun söz konusu I nci kısmın ikinci bölümü Devlet memurlarının genel olarak ödev ve sorumluluklarını belirlemekte ve Devlet memurunun göreve bağlılığını ve görevde yansızlığını sağlayacak hükümleri içermekte, memuru yansızlıktan ayırabilecek bazı davranışları yasaklamaktadır. Ancak günümüzde çok yaygınlaşan örgütlenme eğilimi dernekleri günlük yaşantımızda çok etkili kuruluşlar durumuna getirmiş, hemen her konuda binlerce derneğin kurulmasına neden olmuştur. Bu eğilim Devlet memurlarını da etkilemiştir. Memurlardan pek çoğu gördüğü kamu hizmetiyle ilgili olsun olmasın ilgi duyduğu derneklere üye olmakta, bunların çalışmalarına katılmaktadır. Yoğunlaşan derneksel çalışmalar ister istemez kamu hizmetlerini ve kamu görevlilerini olumlu veya olumsuz yönden etkilemekte ve giderek aynı kurumda çalışan personeli birbirine karşı düşebilecek derneklere karşı karşıya getirebilmektedir. Bu durum Devlet memurunun yan tutmadan çalışmasını engellemekte ve kamu hizmeti bundan etkilenmektedir.

Bu nedenle Devlet memurlarının derneksel çalışmalar yoluyla yansızlıktan ayrılmasını önlemek kaçınılmaz duruma gelmiş ve bunu sağlamak üzere 657 sayılı Kanunun I nci kısmın 2 ncü bölümü sonuna söz konusu madde eklenmiştir.

Madde Devlet Memurlarının dernek kurma ve derneklere girme açısından uyma zorunda olduğu hususları belirtmektedir.

Madde 7. — Tasarının 7 ncü maddesi ile 22 . 11 . 1972 gün ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 2 ncü maddesi birinci fıkrasının son cümlesi, 4 ncü maddesi birinci fıkrasının son cümlesi, 7 ncü maddesi (b) bendi, 9 ncü maddesi birinci fıkrası, 35 ncü maddesi, 51 ncü maddesi ikinci fıkrası ile 64 ncü maddesi değiştirilmekte, 63 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi ve kanuna bir ek ve bir geçici madde eklenmesi öngörülmektedir.

A) Dernekler Kanununun 2 ncü maddesi dernek kurma hakkını düzenlemekte ve kimlerin dernek kuramayacağını belirtmektedir. Yasanın dernek kurma hakkını elinden aldığı bir kişinin kurulmuş derneklere üye olması aynı derecede sakıncalı olacağı doğal bulunduğundan bu boşluğun doldurulması için 1630 sayılı Dernekler Kanununun 2 ncü maddesi, 1 ncü fıkrası son cümlesi bu yolda değiştirilmiştir.

B) Dernekler Kanununun 4 ncü maddesi, derneklerce amaç olarak benimsenmeyecek konuları belirttikten sonra amacı birden çok olan derneklerin kurulamayacağını hükme bağlamaktadır. Kanunun 1 ncü maddesinde, kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az 7 kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeleri yoluyla kurulan derneklerin bu kanun hükümlerine bağlı olacağını hükme bağlarken derneğin tanımını yapmış bulunmaktadır. Bu tanımdan derneklerin ancak (belirli ve ortak bir amacı) olabileceği anlaşılmaktadır. Tek amacın belirli olabilmesi ancak, bu amacı gerçekleştirmek için yapılacak çalışmaların konuları ve davranış biçimlerinin açıklanmasıyla olası bulunduğu açıktır. Bu hususta derneklerin yürüttüğü çalışmaların amaç doğrultusunda ve amaç içinde yapılıp yapılmadığının denetlenmesi işlemi için de önem göstermektedir. Dernek kuran kişilerin bu durumu açık biçimde anlayabilmesi için söz konusu değişikliğin yapılması zorunlu görülmüştür.

C) Aynı Kanunun 7 ncü maddesi (b) bendi 4 ncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak ve aynı gerekçeyle değiştirilmiştir.

Ç) Dernek tüzükleri idarece ancak kuruluş aşamasında denetlenebilmekte ve bu aşamada kanuna aykırılık veya noksanlık saptanması durumunda ilgililerden tüzüğün düzeltilmesi istenebilmektedir. Yürürlükteki hükme göre çalışma alanı bir il içinde kalan derneklerin tüzükleri merkezinin bulunduğu il valiliğince, birden çok ilde çalışacak derneklerin tüzükleri ise İçişleri Bakanlığınca incelenmektedir. Kuruluktan sonra çalışma alanını çok ile yayan dernek tüzükleri şube açtığı il valiliklerince ve İçişleri Bakanlığınca inceleme-

ye bağı tutulduğunda tüzükte bu aşamada saptanan kanuna aykırılık veya noksanlıkların giderilmesi olanağı bulunamamaktadır. Bu boşluğun giderilmesi ve değişik nedenlerle sonraki incelemelerde saptanan kanuna aykırılık veya noksanlıkların giderilmesine olanak sağlanması için sözkonusu değişiklik yapılmıştır.

D) Dernekler Kanununun 35 nci maddesi dernekler için yasaklanmış çalışmaları belirtmektedir. Madde, yasanın 4, 7 ve 9 ncu maddelerinde yapılan değişikliklerin maddeye yansıtılması için değiştirilmiş ve derneklerin (siyasetle uğraşamayacakları) hükmünü içerecek biçimde yeniden düzenlenmiştir.

Dernekler Kanununun 4 ncü maddesinin (1) bendi siyasi amaçla dernek kurulmasını yasaklamıştır. Bu itibarla 35 nci maddenin yeni düzenlenmesinde derneklerin siyasetle uğraşmalarını yasaklayan hükmün konması bu yasağın bir başka biçimde anlatımından öte bir anlam taşımamaktadır. Bir başka deyimle 35 nci maddenin yeni biçiminde, I sayılı fıkranın (d) bendi olarak metne konan hüküm dernekler için yeni bir yasaklanmış çalışma türü olmamaktadır.

E) Dernekler Kanununun 51 nci maddesi ikinci fıkrası, derneklerce kullanılacak alındıların Maliye Bakanlığınca bastırılarak derneklere verilmesi esasını getirecek biçimde düzenlenmiştir. Derneklerin vatandaşın veya üyelerinden para alırken kullanılan alındıların düzensizliği, pek çok yakınmaya konu olmakta ve türlü yolsuzlukların yapılmasını kolaylaştıracak bir düzensizlik göstermektedir.

Bu sakıncaların giderilmesinin en etkili önlemi olarak derneklerce kullanılan alındıların Maliye Bakanlığınca bastırılıp derneklere verilmesi yöntemi olduğu düşünülmüş ve madde ona göre düzenlenmiştir. Uygulamanın ayrıntısı ve özellikle denetlemenin yöntemi İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca düzenlenecek yönetmeliğe bırakılmıştır.

F) Aynı Kanunun 64 ncü maddesi yeniden düzenlenmiş, düzenlemede yasaklanmış amaçla dernek kuranlara verilecek cezalar artırılırken, amacı tek ve belirli olmayan veya tüzüğünde saptanan çalışma konuları ve çalışma biçimleri amaca uygun bulunmayan dernekleri kuranlar veya bu yolda yönetenler hakkında uygulanacak ceza, durum öteki durumlar kadar ağır olamayacağı için daha düşük tutulmuştur.

G) Kanunun 2 nci maddesinde yapılan değişikliğe uygun olarak derneklere girme hakkı bulunmayan kişileri dernek üyeliğine kabul eden yöneticiler ile, bu yasaklamaya karşın dernek üyesi olanlara verilecek cezanın belirlenmesi için 63 ncü maddeye bir fıkra eklenmektedir.

H) Gerek yöneticileri gerek üyeleri suç işlemeyi gelenek durumuna getiren derneklerin zor olaylarını yaygınlaşmış sürdürülmesindeki etkileri son zamanlarda belirginleşmiş pek çok dernek suçluların sığındığı, suçların tezgâhlandığı odaklar olarak ortaya çıkmıştır. Bu olaylarla etkili düzeyde savaşımlar için bu derneklerin kapatılması tek çıkar yol olarak görülmüş ve bunu sağlayacak hüküm ek madde ile yasa metnine konulmuştur.

I) Dernekler Kanununa eklenen geçici 4 ncü madde, yasada yapılan değişikliklere göre dernek tüzüklerinde yapılması zorunlu değişiklikleri düzenlemektedir.

Madde 8. — Adli görev yaparken suç işleyen kolluk amir ve memurları için yapılacak kovuşturmada uygulanacak yöntemin değiştirilmesi için 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 ncü maddesi değiştirilmekte ve kolluk personeli için eskiye oranla değişik bir yöntem uygulanması öngörülmektedir.

Madde 9. ve 10. — Yürürlük ve yürütme maddeleri olup anlamları açıktır.

Adalet Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/203
Karar No. : 91

3 . 4 . 1979

Millet Meclisi Başkanlığına

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı, İçişleri, Milli Savunma ve Adalet bakanlıkları temsilcilerinin katılımıyla Komisyonumuzda incelenip görüşüldü.

Tasarı ile 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanun, 1630 sayılı Dernekler Kanunu ve 3201 sayılı Emniyet

Teşkilât Kanunu gibi idarenin ve kolluk kuvvetlerinin önleyici kolluk hizmetlerini düzenleyen, bu görevlerin yürütülmesinde sahip olduğu yetkileri belirleyen kanunlar ile dernek kurma ve toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma gibi bazı Anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasını şekillendiren ve bu hakların güvence altına alınmasını sağlayan kanunlarda değişiklikler yapılarak, kolluk kuvvetlerince önleyici kolluk hizmetlerinin daha etkili ve verimli bir biçimde yürütülmesinin sağlanması, dernek kurma ve toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma özgürlüğünün, diğer özgürlüklerin tahribine müncer olacak ve milli güvenlik ve kamu düzenini tehlikeye sokacak biçimde kullanılmasını önleyecek tedbirlerin mevzuatta yer alması amaçlanmakta, kamu düzeni ve iç güvenliği korumakla yükümlü silahlı güç olan poliste, hizmet gereklerine uygun disiplinin gerçekleştirilmesini sağlayacak hükümler getirilmektedir.

Komisyonumuz, demokratik rejime karşı ülkemizde son yıllarda artarak süregelen şiddet eylemlerini önlemek amacıyla, Anayasa sınırları içinde, ülkenin iç güven ve düzenini sağlamakla yükümlü kuruluşların yetkilerinin artırılmasından yana olduğundan tasarının tümünü olumlu karşılayarak maddelerin incelenmesine geçmiştir.

I - 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 9 ncu maddesine bir fıkra eklenerek, polislin bu maddede gösterilen silah, alet ve eşyaları bulundurduğundan kuşku duyduğu kişileri, o yerin en büyük mülkiye amirinin emri ile arayabileceği hükmü getirilmektedir.

Aynı Kanunun 15 nci maddesine eklenen fıkra ile de, önleyici zabıta hizmetlerinin görülmesi sırasında, polislin kuşkulandığı kişilerden kimlik sorma yetkisi düzenlenmektedir.

20 nci maddeye yeni eklenen fıkrada ise, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda, en büyük mülkiye amirinin emriyle polislin, konutlara, işyerlerine ve bunların eklentilerine girebileceği, arama yapabileceği ve buralardaki eşyaya el koyabileceği kabul edilmektedir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 9 ncu maddesine 26 . 6 . 1973 tarihli ve 1775 sayılı Kanunla eklenen fıkra, Anayasa Mahkemesinin 25.4.1974 gün ve 1973/41 esas, 1974/13 karar sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Bu nedenle bu defa eklenmek istenen fıkranın herşeyden önce Anayasa Mahkemesinin iptal kararına aykırılık teşkil edip etmediğinin incelenmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi iptal gerekçesinde hürriyetlerin kişiye ait özel gizliliklerini esas almış ve Anayasa hükmü gereğince bunun istisnası olarak milli güvenlik ve kamu düzeni yönünden kısıtlamalar getirilebileceğini, bu kısıtlamaların getirilmesinde de kavramların açık ve belirgin olması gerektiğini açıkça kabul etmiştir. Bu fıkraya mutlak açıklık getirmek, bugün toplumu sarsan şiddet olaylarının tam anlamıyla tarifi ile olur. Ancak bu mümkün değildir. Çünkü bu şiddet olaylarının her geçen gün neler getireceği ve ne şekillere bürüneceği bilinmediğinden bugünkü olaylara göre yapılan bir tarifin, yarın yeni bir olay karşısında değeri kalmayacağı gibi kanunda yapılması istenen değişiklik amacına da uygun düşmeyecek ve Kanunu yeni olaylar karşısında uygulanmaz hale düşürecektir.

Komisyonumuz bu endişeden hareket ederek kısıtlamaları ve kavramları, kıstas tayin ederek 9 ncu maddede açıkça belirlemiştir.

Polislin kuşkulandığı kimselerden kimlik sormasının 15 nci madde yerine aynı kanunun 17 nci maddesine eklenecek bir fıkra ile düzenlenmesi, Kanunun sistematığı bakımından uygun görülmüştür. Yeni fıkranın birinci bendi ile bugün uygulanmakta olan kimlik sorma usulüne yasallık getirilmiş, ikinci bentde ise hangi belgelerin kimlik belirlemede kullanılacağı açıklanmıştır.

9 ncu maddeye eklenen fıkranın gerekçesinde etraflıca belirtilen Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ve gerekçesi 20 nci maddeye eklenen fıkra için de geçerlidir. Komisyonumuz, bu nedenle bu fıkrayı da yeniden düzenlemiştir.

II - 4 . 6 . 1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununun, Emniyet Örgütü personeline uygulanacak cezaları belirleyen 82 nci maddesi, emniyet hizmetlerinin özelliğine göre yeniden düzenlenmektedir.

Personelin sicil raporlarını doldurmaya yetkili amirleri belirleyen 85 nci madde, hizmet özelliği ve hiyerarşik ilişkiler dikkate alınarak değiştirilmekte ve teşkilat mensuplarına sicil raporu vermeye yetkili amirlerin nasıl tespit edileceği yeniden belirlenmektedir.

Aynı kanunun 86 nci maddesinin önerilen yeni şekli ile başarılı hizmet ve davranışların ödüllendirilmesine ilişkin hükümler genişletilmektedir.

Yeni getirilen ek maddeler ile, hizmetin ve mesleğin özellikleri dikkate alınarak emniyet teşkilâtında uygulanacak disiplin cezaları belirlenmekte, teşkilât mensuplarına disiplin cezası uygulayacak disiplin kurullarının kuruluş, görev, yetki ve çalışma esas ve usulü düzenlenmekte, ülkenin iç güvenliğini, kamu düzenini sağlamakla yükümlü silâhlı bir kuruluş olan emniyet teşkilâtında, dernekleşmenin yarattığı sakıncalar ve hizmet üzerinde yaptığı tahribat dikkate alınarak, emniyet teşkilâtında görev alanların dernek kuramamalarına ve spor dernekleri dışında kalan derneklere üye olamamalarına ilişkin hüküm getirilmekte, polis ve emniyet adlarıyla ya da eş anlama gelen adlarla veya resmi polis elbiselerinin mesleki işareti olan polis yıldızını sembol olarak kullanmak suretiyle yayımlanmakta olan basılılarda, emniyet örgütü ve mensupları hakkında yanlış ve maksatlı olarak yapılan yayınların yarattığı sakıncaların önlenmesi için bu adların ve polis yıldızının kullanılması yasaklanmaktadır.

Komisyonumuz, 82 ve 85 nci maddeyi kanun tekniğine göre düzelterek kabul etmiştir.

Şidet eylemlerinin bugünkü hali karşısında 86 nci maddeye eklenen (C) bendi ile olağanüstü durumlarda yaşamını kaybeden emniyet örgütü mensuplarının fiilen almakta oldukları maaş tutarının otuzaltı katının para olarak kanuni mirasçılara ödenmesi kabul edilmiştir. Sağ ana ve babanın ölenin Furuu ile içtima ettiği halde ortaya gayri adil bir durum çıkmamasını sağlamak amacıyla, kanuni mirasçılara maaşın yirmidört katı, ana ve babaya da oniki katı paranın verilmesi esası getirilmiştir.

Geçici maddelerle de yeni kurulan disiplin kurullarına, mevcut dosyaların aktarma biçimini düzenlenmekte ve dergi ve gazetelerin yeni duruma geçişleri için bir süre verilmiştir.

Ek 1, 4 ve 5 nci maddeler ifade yönünden düzelterek, ek 2, 3, 6 ve 7 nci maddeler aynen benimsenmiş, yeni eklenen ek 8 nci madde ile emniyet örgütü mensupları ile çarşı ve mahalle bekçilerinin dernek kuramayacakları, spor dernekleri dışında, kurulmuş derneklere üye olamayacakları ve bu hüküm aleyhine aykırı hareket edenlerin yetkili disiplin kurullarınca meslekten çıkarma cezasıyla cezalandırılacakları kabul edilmiştir.

Geçici 1 ve 2 nci maddeler tasarı metnindeki şekliyle aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca metne eklenen geçici 3 ncü madde ile ek 8 nci maddenin kapsamına giren derneklerin infisah zamanı ve mallarının tasfiyesi usulü belirlenmiştir.

III - 16 . 10 . 1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 ve 32 nci maddelerinde yapılan değişikliklerle; vali ve kaymakamların, olağanüstü ve ani olayları, emrindeki kolluk kuvvetleriyle bastıramamaları halinde askerî kuvvetlerden yardım isteme yetkisinin, çıkması muhtemel ve yeterli önlem alınmadığı takdirde önlenemeyeceği ya da büyük mal ve can kaybına neden olacağı kanısına varılan toplumsal olaylarda da kullanılması esası getirilmekte, yardıma gelen askerî kuvvetlere görev verilmesi, bu kuvvetlerin kolluk kuvvetleriyle birlikte çalışması halinde sevk ve yönetim esasları ve çalışmalarda koordinasyonun sağlanması düzenlenmektedir.

Komisyonumuz, bu günkü uygulamada olayların önlenmesinde, gerek kadro gerekse araç ve gereçler yönünden emniyetin görevini tam anlamıyla yapamadığını gözönüne alarak, askerî birliklerden de yararlanılması gerektiğini esas itibarıyla kabul etmiştir. Ancak bu yararlanmanın, istisnai olması ve askerî görevi olmayan yerlerde kullanılmasının tahditli tutulması ve ordunun yıpranmaması, sivil kolluk kuvvetlerinin görevden kaçmalarına sebep teşkil etmemesi de dikkate alınmış ve 5442 sayılı Kanunun 11/D ve 32/E maddeleri tüm bu sakıncaları ortadan kaldıracak biçimde yeniden düzenlenmiştir.

IV - 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanunun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 13 ncü maddesinin (b) bendi değiştirilerek ve 10 ncü maddesine bir fıkra eklenerek toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında şiddet eylemlerine girişileceği veya toplantı ya da yürüyüşün şiddet eylemlerine dönüşeceği veya toplantı ve yürüyüşün bozulacağı veya yapılmasına veya devamına engel olunacağı yolunda ciddi bilgilerin elde edilmesi yahut toplantı ya da gösteri yürüyüşü özgürlüğünün korunması ile ilgili etkin önlemlerin alınabilmesi için daha uzun süreye ihtiyaç duyulması durumlarında, en büyük müllkiye amirine toplantı ve yürüyüşü 8 güne kadar erteleme veya toplantı yeri güzergahını değiştirme yetkisi verilmekte, bu yetkinin kullanılmasında keyfiliğe ve haksızlığa engel olunması için etkili bir yargı denetimi sağlanmakta, toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti aleyhine işlenen suçlara verilen cezalar arttırılarak cezaların etkinliği ve caydırıcılığı temin edilmek istenmektedir.

7 nci maddenin 3 ncü fıkrasında «Düzenleme Kurulu» ibaresi uygulamada yanlış anlaşılmalara sebep olmak amacıyla «Tertip Heyeti» şeklinde değiştirilmiştir.

10 ncu maddeye eklenen yeni fıkralarda, kanun teklifine uygun değişiklikler yapılmış, ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin yapacakları toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkında bu madde hükümlerinin uygulanmaması kabul edilmiştir.

13 ncü maddenin (b) bendinde yapılan değişiklik, uygulayıcıların kolaylıkla anlayabileceği şekilde yeniden düzenlenmiş, ayrıca (pankart, döviz veya afiş gibi propaganda malzemesini tesbit veya taşımak için kullanılması halinde suç aleti olarak kullanılacak nitelik ve yapıda) ibaresi de eklenerek fıkraya açıklık getirilmiştir.

V - 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında 19 . 1 . 1976 gün ve 1932 sayılı Kanunun 9 ncü maddesi değiştirilerek cezaları artırılmakta, verilen cezaların ertelenmesi ve paraya çevrilmesi önlenerek ceza etkinliğinin artırılması sağlanmak istenmektedir.

Komisyonumuz, Yargıtay içtihatlarını gözönünde tutarak 171 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre verilen hapis cezalarının iki katının para cezalarının da beş katının hükümlenmesini uygun görmüştür.

VI - 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1 nci kısım 2 nci bölümünün sonuna bir ek madde eklenerek, silahlı bir güç olan ve rütbe mesleği olması ve mesleğin temelini disiplinin oluşturması nedeniyle 657 sayılı Kanunun devlet memurları için tesis ettiği statüye uymaları sakıncalar yaratan emniyet hizmetleri sınıfının, bu statünün dışına çıkarılması ve bu sınıf için ayrı bir statü düzenlenmek istenmektedir.

Komisyonumuz, bu statünün 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik birinci maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilmesiyle ve bu kanuna ek geçici 54 ncü madde eklenmesiyle yapılmasını tasarının amacına ve günün ihtiyaçlarına daha uygun bulmuş ve bu yönde bir düzenleme yapmıştır.

VII - 1630 sayılı Dernekler Kanununda yapılan değişiklikler ve bu Kanuna eklenen hükümlerle, idarenin dernekler üzerindeki denetimine etkinlik kazandırmak için, dernek tüzüklerinde amacın tek ve belirgin şekilde ifadesi, bu amacı gerçekleştirmek üzere derneğe yürütülecek faaliyetlerin açıkça belirtilmesi mecburiyeti getirilmekte; dernek kurma hakkı bulunmayanların dernek yönetim ve denetleme kurullarında görev almaları engellenmekte; derneklerin amaçları dışına çıkarak bölücü, yıkıcı, nitelikte çalışmalar yapmayacağı ve ne şekilde olursa olsun siyasi faaliyette bulunamayacağı kamu görevlileri ile belirli meslek mensuplarının kuracağı derneklerin ancak ortak mesleki çıkarlarının korunması veya iyileştirilmesi amacıyla kurulabileceği; derneklerin suçlulara yataklık yapması, suç işlenmesini teşvik ve tahrik etmesi veya kolaylaştırması, suç organizasyonu haline dönüşmesini önlemek üzere, bu gibi hareketlerin dernek yöneticileri veya üyelerince yapılması veya yaptırılması halinde mahkeme kararı ile derneklerin kapatılacağı hükme bağlanmakta; dernek gelirlerinin etkin şekilde denetlenmesi ve bağış toplama yetkisinin kötüye kullanılmasını önüne geçilmesi için derneklerin kullanacağı makbuzların Maliye Bakanlığınca hazırlanması esası getirilmektedir.

Komisyonumuz, 1630 sayılı Dernekler Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde yapılmak istenen değişikliği gereksiz bulmuştur.

Aynı kanunun 4 ncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesine yapılan ilave ile «Siyasi faaliyette bulunmayı amaçlayan» derneklerin kurulmasının da yasaklandığı açıkça belirtilmiştir.

7 nci maddenin (b) bendindeki değişiklik redakte edilerek, 9 ncu maddenin 1 nci fıkrasında yapılan değişiklik uygun bulunarak aynen kabul edilmiştir.

Halen birtakım mahkumiyetleri dolayısıyla dernek kurma hakları olmayan bazı kişiler, başka kişiler tarafından kurulmuş derneklere üye olabilmektedirler. Komisyonumuz, bu kişilerin genel kurul dışındaki dernek organlarında görev almalarını önlemek ve kanunun 63 ncü maddesinde yapılan değişikliğin getirdiği zorunluluk icabı 16 ncü maddeye bir fıkra eklemiştir.

35 ncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendleri aynen kabul edilmiş, (b) bendi genişletilerek derneklerin millet ve ülke bütünlüğünü yıkıcı ve bölücü faaliyetlerde bulunmayacağı açıkça ve kesinlikle belirtilmiştir.

Aynı maddenin ikinci fıkrasına (c) bendi eklenerek, kamu hizmetlileri veya belirli bir meslek ya da sanat mensupları tarafından kurulan derneklerin ancak mesleki ortak çıkarları açısından faaliyette bulunabilmeleri esası getirilerek bu gibi kimselerin sendika kurabilmeleri önlenmiştir.

51 nci maddenin ikinci fıkrasında getirilen değişiklikle, bugün Türkiye'de şubeleriyle birlikte 80 000'i aşkın derneğin hesaplarındaki kargaşalığa, bunların üyelerinden vesair şahıslardan topladıkları aidat ve teberrülara yasal bir yön vermek ve suistimalleri önlemek amacı güdülmektedir. Komisyonumuz, son yıllarda derneklerin gazete ve diğer matbuaları vererek âdeta zorla para ve yardım toplama yoluna gittiklerini gözönüne alarak bu hususu yasaklayacak bir hükmü de fıkraya ilave etmiştir.

63 ncü maddeye eklenen fıkra, tasarının gayesine uygun şekilde yeniden kaleme alınarak dernek kurma hakkına sahip olmadıkları halde dernek kuranlar ile, dernek organlarında görev almaları yasaklananlardan bu görevi kabul edenlerin bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılmaları hükmüne bağlanmıştır.

64 ncü madde yeniden düzenlenerek, yasaklanmış amaçla dernek kuranlara verilecek cezalar artırılmaktadır. Komisyona gelen İçişleri Bakanlığı temsilcilerinin açıklamalarından bu maddenin 65 nci madde olması gerektiği, yanlışlığın bir maddi hatadan doğduğu anlaşılmış, bu nedenle madde numarası 65 olarak düzeltilmiş ve madde, 35 nci maddede yapılan değişikliklerle uyum sağlayacak şekilde yeniden kaleme alınmıştır.

Ek 1 nci madde ile suçluların sığındığı ve suçların tezgâhlandığı derneklerin kapatılması imkânı getirilmektedir. Komisyonumuz, maddeyi yeniden düzenleyerek; kapatma isteminin hangi makamlardan geleceğini, bir derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı olduğunun ne şekilde belirleneceğini açıkça hükmüne bağlanmış ve bu hususta etkin bir yargı denetimi getirmiştir.

Kanunda yapılan değişikliklere göre dernek tüzüklerinde yapılması zorunlu değişiklikleri düzenleyen geçici 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

VIII - 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 3006 sayılı Kanunla değişik 154 ncü maddesinin 2 ve 3 ncü fıkraları değiştirilerek, adli görev yaparken suç işleyen kolluk amir ve memurları için yapılacak kovuşturmada değişik bir yöntem uygulanması öngörülmektedir.

Komisyonumuz, bu değişiklik kabul edildiği takdirde savcıların zabıta amir ve memurları üzerindeki mura-kabesinin zaafa uğrayacağını gözönüne alarak maddenin reddine karar vermiştir.

IX - Tasarının yürürlük ve yürütme maddeleri olan 9 ve 10 ncü maddeleri 8 ve 9 ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz havalesi gereğince İçişleri Komisyonuna gönderilmek üzere saygıyla sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı Ankara 1 nci çerçeve maddedeki 20 nci maddeye ve 5 nci çerçeve maddeye muhalifim <i>İsmail Hakkı Köylüoğlu</i> İçel 82 nci madde (F) Fıkrasına ve 10 ncü (8) gün hükmüne muhalifim <i>Ramazan Çalışkan</i> Sıvas <i>Tevfik Koraltan</i>	Başkanvekili ve bu rapor sözcüsü Antalya <i>Galip Kaya</i> Kastamonu Muhalefet şerhim eklidir <i>İ. Hilmi Dura</i> Uşak <i>M. Selahattin Yüksel</i>	Çorum Muhalefet şerhim eklidir <i>M. Kemâl Biberöglü</i> Kırşehir <i>Doğan Güneşli</i> Zonguldak Bazı maddelere muhalifim <i>Köksal Toptan</i>
Tasarının Tümünün Son Oylamasında Hazır Bulunamayan Komisyon Üyeleri Kahramanmaraş <i>Mehmet Yusuf Özbaş</i> Kahramanmaraş <i>Hüseyin Doğan</i>	Erzincan <i>Lütfi Şahin</i> Tunceli <i>Tüseyin Erkanlı</i> Zonguldak <i>Burhan Karaçelik</i>	Hatay <i>Mevlüt Önal</i> Urfa <i>Celâl Paydaş</i>

MUHALEFET ŞERHİ

1. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 9 ncu maddesine eklenen E bendine, aynı Kanunun 20 nci maddesine eklenen fıkraya ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/D ve 32/E maddelerinde yapılan değişikliklere muhalifim.

2. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 17 nci maddesine eklenen fıkraya muhalifim.

3. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 9 ncu maddesine eklenen bentleri takip eden son fıkranın hükümet tasarısındaki gibi olması reyindeyim.

Çorum Milletvekili
Mustafa Kemâl Biberoglu

MUHALEFET ŞERHİ

1. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 9 ncu maddesine eklenen E bendine, aynı Kanunun 20 nci maddesine eklenen fıkraya ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/D ve 32/E maddelerinde yapılan değişikliklere muhalifim.

2. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 17 nci maddesine eklenen fıkra için çekimserim.

3. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyeti Kanununun 9 ncu maddesine eklenen bentleri takip eden son fıkranın hükümet tasarısındaki gibi olması reyindeyim.

Kastamonu Milletvekili
İ. Hilmi Dura

İçişleri Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No. : 1/203
Karar No. : 44

25 . 6 . 1979

Millet Meclisi Başkanlığına

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı, İçişleri ve Milli Savunma bakanlıkları temsilcilerinin katılımıyla Komisyonumuzda incelenip görüşüldü.

İdarenin ve kolluk kuvvetlerinin görev, yetki ve örgütlenmelerini düzenleyen 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ve 5442 sayılı İl İdaresi kanunlarıyla, Anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasına dair koşul ve yöntemleri belirleyen kanunlardan 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanun ve 1630 sayılı Dernekler Kanununda değişiklik yapılmasını, bu kanunlara yeni hükümler eklenmesini öngören ve böylece kamu düzeninin korunmasına yönelik kolluk hizmetlerinde etkinlik ve verimi sağlamak, hak ve özgürlüklerin kamu güvenliğini bozmadan ve tehlikeye düşürmeden kullanılmasına olanak vermek amacıyla hazırlanan söz konusu tasarının, Millet Meclisi Adalet Komisyonunca değiştirilen şekliyle Komisyonumuz görüşmelerinde esas alınması kabul edilmiş ve yapılan görüşmeler sonunda, tasarının tümü olumlu görülerek maddelerin incelenmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

I - Tasarının 1 nci maddesi 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9, 17 ve 20 nci maddelerine bazı fıkraların eklenmesine ilişkindir.

Komisyonumuz, 2559 sayılı Kanunda yapılması öngörülen bu değişikliklerle, kolluk kuvvetlerine vermek istenen yetkilerin içeriğini, düzenleniş biçimini, kişi hak ve özgürlüklerine ilişkin yönleri itibarıyla Anayasaya uygunluğu bakımından önem ve dikkatle ele almıştır.

A) 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9 ncu maddesine eklenen fıkra ile polisin, kişilerin üstünü ve eşyasını arama yetkisi düzenlenmekte ve Adalet Komisyonunca verilen yeni şekline göre, polisin bu yetkisini kullanabileceği haller, bentler halinde gösterilmektedir.

Anayasamızın 15 nci maddesinin ikinci fıkrasında «kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, kanunla yetkili kılınan mercinin emri bulunmadıkça kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz» hükmü bulunmaktadır.

Polise verilmek istenen yetkinin Anayasal dayanağını oluşturan bu hüküm uyarınca, ilk kanun düzenlenmesi 1973 yılında yapılmıştır. 26 Haziran 1973 tarihli ve 1775 sayılı Kanunla 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9 ncu maddesine bir fıkra eklenerek «adli görevleri sırasında ilgili kanunlara göre yapacağı aramalar dışında, millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde, o yerin en büyük müfettişinin emriyle polis, şüphe edilen kişilerin üstünü, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar ve yukarıdaki bentlerde sayılan alet veya eşyalara el koyar» hükmü getirilmiş ise de, bu hüküm Anayasa Mahkemesinin 25.4.1974 tarihli ve esas 1973/41, karar 1974/13 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

Yüksek mahkeme sözü geçen iptal kararında, özetle «... millî güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının uygulayıcılarının anlayışına göre genişleyebilecek ve keyfi yorumlara elverişli kavramlar olduğunu, onun için söz konusu yetkinin hangi hallerde kullanılabilceğinin yasa da açıkça belirtilmesinin zorunlu olduğunu.» belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararlarının «Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını ve idare makamların bağlayacağı» na dair kesin Anayasal kural karşısında, sözü geçen 9 ncu maddeye eklenmekte olan fıkra hükmünün, aynı konuyu düzenlemekte olduğu gözönüne alınarak, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen iptal nedenlerinden arındırılıp arındırılmadığı öncelikle üzerinde tartışılan bir konu olmuştur.

Konu bu açıdan ele alındığında, anılan fıkra hükmünün :

a) Aramanın «İl sınırları içinde valinin, ilçe sınırları içinde kaymakamın emriyle» yapılabileceğine dair koşulun, «Kanunla yetkili kılınan mercii» göstermekte olduğu;

b) Aramanın yapılacağı durumların, bentler halinde ve yer bakımından sınırlayıcı biçimde açıkça gösterilerek, iptal gerekçesinde ileri sürülen görüşün karşılandığı ve her bir halin kamu düzeni ve millî güvenlik bakımından «Gecikmede sakınca bulunma»nın öğelerini kapsadığı;

c) Fıkra hükmünde, bu yetkinin bu kamu düzeninin ve Anayasal hak ve özgürlüklerin korunması amacına yönelik olarak kullanılmasının asıl olduğu açıklanmak suretiyle, Anayasamızın Devlet yetkilerinin kullanılmasına ilişkin temel ilkesinin gözönüne alınması;

d) Fıkroda, arama emri verme yetkisine sahip kılınan kişilerin, bu yetkilerini «gerektiğinde» kullanmaları konusunda açıklık getirilerek, sürekli bir uygulama aracı haline getirilmesini önleyici özel bir düzenleme yapıldığı;

Saptanmış ve fıkranın bu düzenleniş biçimine göre Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesinde ileri sürülen iptal nedenlerinin giderilmiş olduğu sonucuna varılarak, fıkra hükmü Adalet Komisyonunca kabul edilen şekliyle aynen kabul edilmiştir.

B) 2559 sayılı Kanunun 17 nci maddesine eklenen fıkra, polisin suç işlenmesini önlemek amacıyla, kişilerden kimliğini sorma yetkisine ilişkindir.

Komisyonumuzca, polisin bu yetkiye sahip kılınması, görevinin doğal bir gereği görülmekle beraber, polisin istemiyle karşılaşan vatandaşın kimliğini belirleyecek resmi belgeler arasında «Polis idareleri tarafından düzenlenerek verilecek olan kimlik kartı»nın Avrupa devletlerinin çoğunluğunda uygulamaya konulmuş, vatandaş ile ilgili son bilgileri içeren, belgelendirme sistemine paralel bir düzenleme olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Ancak, ülkemizde alt çalışmaları dahi henüz yapılmamış olan böyle bir sistemin, oldukça uzun bir süre sonra uygulama alanına konulabileceği gerçeği gözönüne alınarak, fıkra hükmünde bu konuya ilişkin olan «Polis idareleri tarafından düzenlenerek verilmiş olan (kimlik kartı) nı bu kart verilmemiş ise» deyimlerinin metinden çıkarılması, Komisyonumuzca uygun görülmüş ve fıkra bu değişikliklerle kabul edilmiştir.

C) Kolluk kuvvetlerinin, önleyici hizmetleri sırasında, gecikmede sakınca bulunan hallerde, mahallin en büyük mülkiye amirinin emriyle konutlara, işyerlerine ve bunların eklentilerine girme yetkisini düzenlemek amacıyla 2559 sayılı Kanunun 20 nci maddesine eklenmekte olan fıkra hükmünün Anayasal dayanağı, Anayasamızın 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasıdır ve yukarıda incelenmiş olan Anayasanın 15 nci maddesinin ikinci fıkrasıyla aynı koşulları içermektedir.

2559 sayılı Kanunun 20 nci maddesine eklenmesi öngörülen fıkranın, belirtilen Anayasa ilkeleri karşısında kapsamı ve getirdiği koşullar bakımından, Anayasanın 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmüne uygun olduğu sonucuna varılmış ve fıkra Komisyonumuzca Adalet Komisyonundan gelen şekliyle aynen kabul edilmiştir.

II - 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 82, 85 ve 86 ncı maddelerinde değişiklik yapan ve bu kanuna 8 ek madde ile 3 geçici madde ekleyen 2 nci madde Adalet Komisyonunca kabul edilen biçimde aynen kabul edilmiştir.

III - Tasarının 3 ncü maddesiyle 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (D) fıkrası ve 32 ncı maddesinin (E) fıkrası değiştirilerek vali ve kaymakamların emirlerindeki kuvvetlerle önlenmeyecek toplumsal olaylarda askeri birliklerden yardım isteme usulleri günün koşullarına uygun hale getirilmektedir. Komisyonumuz bu maddelerde Adalet Komisyonunca yapılan düzenlemeyi esas itibariyle uygun bulmuştur.

11/D maddesinde yer alan (çıkması muhtemel), (muhtemel), (çıkması olası) deyimleri yerine (çıkabilecek) ibaresi kullanılarak dil yönünden gerekli düzeltme yapılmış, (süratle müdahaleye elverişli) deyimini yerine ise (hızla el koymaya) uygun deyimini kullanılarak el koyma ile olaylara müdahale arasındaki farktan doğacak yanlış anlamların önüne geçilmek istenmiştir.

32 ncı maddenin (E) bendinde de (çıkması olası) deyimini (çıkabilecek) biçimde, (esaslarına göre) deyimini de (uyarınca) şeklinde düzeltilmiştir.

IV - 4 ncü madde ile 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanun 19 . 1 . 1976 tarihli ve 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 nci maddenin 3 ncü fıkrasında ve 13 ncü maddenin (b) bendinde yapılan değişiklikler, Adalet Komisyonundan geldiği biçimde benimsenmiştir. 10 ncu maddeye eklenen fıkralarda (faaliyetlerine) sözcükleri, bugün artık şiddet eylemleri deyimini dilimize yerleştiği için, (eylemleri) şeklinde değiştirilmiştir.

V - 1932 sayılı Kanunun 9 ncu maddesini değiştiren 5 nci madde ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin üçüncü fıkrasını değiştiren ve bu kanuna «ek geçici madde 54» ü ekleyen 6 ncı madde, Adalet Komisyonunca kabul edildiği şekilde Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

VI - 7 nci madde ile 22 . 11 . 1972 gün ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 4 ncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde, 7 nci maddesinin (b) bendinde, 9 ncu maddesinin birinci fıkrasında, 35 ve 63 ncü maddelerinde, 65 ncı maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikler ve aynı kanunun 16 ncı maddesine eklenen fıkra ve ek 1 nci madde, Adalet Komisyonunca düzenlendiği biçimde kabul edilmiştir.

Aynı kanunun 51 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik, yeni düzenlemenin tam bir mana ifade etmesini sağlamak amacıyla, tasarıdaki hüküm ile Adalet Komisyonu metni birleştirilerek kabul edilmiştir.

Geçici 4 ncü maddede yer alan bir aylık süre, derneklerin toplanmasındaki formaliteler gözönüne alınarak kısa bulunmuş ve 3 aya çıkarılmıştır.

VII - 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 3006 sayılı Kanunla değişik 154 ncü maddesinin 2 ve 3 ncü fıkralarını değiştiren tasarının 8 nci maddesi Adalet Komisyonunca kabul edilmemiştir.

Komisyonumuz, idareyi güçlendirmek amacıyla, adli görev yaparken suç işleyen kolluk amir ve memurları için yapılacak kovuşturmada uygulanacak yöntemin değiştirilmesini uygun görerek Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 ncü maddesinde yapılacak değişikliği benimsemiştir. Ancak çerçeve maddede yer alan «2 ve 3 ncü fıkraları» ibaresi, değiştirilmesi önerilen fıkralar maddenin 3 ve 4 ncü fıkraları olduğundan bu yönde değiştirilmiştir.

VIII - Tasarının 9 ve 10 ncu maddeleri yürürlük ve yürütme maddeleri olup aynen kabul edilmiştir. Raporumuz Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere saygıyla sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı

Bolu

Bayram Turan Çetin

Sözcü

Niğde

Yılmaz Cemal Bor

Kâtip

Kayseri

A. Gani Âşık

Adana

Hasan Cerit

Denizli

Ömer İhsan Paköz

Kırşehir

Kılıç Sorgucu

Malatya

Mustafa Şentürk

Tasarının Tümünün Son Oylamasında Hazır Bulunamayan Komisyon Üyeleri

Çorum

Muhalifim

Mehmet Irmak

Denizli

Ahmet Hamdi Sancar

Diyarbakır

Abdullatif Ensarioğlu

Giresun

Ali Köymen

İstanbul

M. Kâzım Özeke

İzmir

Aysel Uğural

Kocaeli

Adem Ali Sarıoğlu

Konya

Durmuş Ali Çalık

Hakkâri

Ahmet Zeydan

Yozgat

Muhalefet şerhim eklidir

Ömer Lütfü Erzurumluoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin :

I - 1934 gün ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile;

II - 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa;

III - 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanuna;

IV - 1930 sayılı Dernekler Kanununda yapılması istenilen değişikliklere ait, muhalefet şerhidir.

Her şeyden evvel usuli bir hususa, ciddiyet ve verilen önem bakımından, temas etmek zorundayız.

Dosya tetkik buyurulduğunda da görüleceği ve anlaşılacağı üzere, Anayasanın öngördüğü kuvvetler ayrılığı prensibine ve kuvvetler arasında yapılan muhaberatın ciddiyetine önem verilmediği görülmektedir. Bu hususu bilhassa Yüksek Meclis Başkanlığına belirtmek isteriz.

Komisyondan 2559 sayılı Yasayı geri alan Hükümetin tasarıda değişiklik yaparak iade ettiği sayısız ve el yazısı ile yapılmış varakpareyi görmek cidden calibi dikkattir. İcra-i kuvvetin yasama meclisine yazmış olduğu bu varakpare ciddiyetle kabili telif olmadığı hususunu Yüksek Meclisin Sayın Başkanının dikkatlerine arz ederim.

I - 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun :

1. «9» ncu maddesine eklenmesi istenen bu fıkra 26 . 6 . 1973 gün ve 1775 sayılı Kanunla eklenmişti.

Eklenen bu fıkraya, CHP Meclisinin 25 . 7 . 1973 tarihli kararı ile Genel Sekreter Sayın Orhan Eyüboğlu'nun Anayasa Mahkemesine yapmış oldukları itiraz üzerine, Anayasa Mahkemesi 25 . 4 . 1974 gün ve 973/41 Esas ve 974/13 Karar sayılı hükmü ile;

«Milli güvenlik ve kamu düzeni uygulayıcıların kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebilecek, özel yorumlara elverişli, bu nedenle de, keyfilige dek varabilir. Çeşitli ve aşamalı uygulamalara yol açabilecek genel kavramlardır.» Bunların objektif kıstasları da bulunamayacağı nedeni ile reddedilmişti.

Görülüyor ki, Anayasa Mahkemesi İdare Amirlerine bu yetkinin verilmesine, kişisel görüş ve anlayışlara özel yorumlara ve dolayısıyla keyfilige, idarenin keyfiligine yol açacağı nedeni ile reddetmişken yeniden bu yola başvurulmasına muhalifim.

2. Tasarı ile 15 nci maddeye eklenmesi istenilen fıkra ile polise verilmek istenen yetki halen yürürlükte bulunan 5/c fıkrası ile esasen polise tanınmış olduğundan bu fıkra yeni bir şey getirmemektedir. Diğer bakımdan, ilk getirilen tasarıda 17 nci madde olarak belirtilen maddenin bilahare yalnız sayın müsteşarın tarihsiz el yazısı ile âdeta havale edilen yazıda 15 nci madde olarak gösterilmesi de, Bakanlar Kurulunun diğer üyelerinin imzalarının alınması bakımından usule ve yasalara aykırıdır. Çünkü, Büyük Meclisin dahi tasaridaki maddeyi başka bir madde olarak değiştirmeye yetkisi yoktur. Bu hususta öneri de kabul edilmesi gerekir kanısındayız.

3. Tasarıda değiştirilmek istenen 20 nci maddeye de muhalifiz. Şöyle ki :

Eklenmek istenen fıkra ile Milli Güvenlik ve Kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunması durumunda o yerin en büyük mülkiye amirinin emri ile bazı hallerde; polise gerçek ve tüzelkişilerin, hangi amaçla olursa olsun, kullandıkları bütün binalara girebilme, arama yapabilme yetkileri verilmektedir. Polise verilmek istenen bu yetkiler esasen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 94, 95, 96 ve özellikle 97 nci maddelerinde C. Savcılarına yardımcı sıfatıyla esasen verilmiş olup, bugün kullanılmaktadır. İstenilen yetki sağlanmış olduğuna göre, mülkiye amirlerini devreye sokmakta bir yarar ve zaruret bulunmadığı kanısındayız. Bilakis, mülkiye amirleri zor durumlarda bırakılmaktadır.

Kaldı ki, Anayasa Mahkemesinin 9 ncu maddede sözkonusu edilen kararındaki gerekçe ve esprisi muvacehesinde mülkiye amirine bu yetkinin verilmesi Anayasal açıdan da mahzurlu mütalaa edilmektedir.

II - 16 . 10 . 1949 gün ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (D) fıkrası ile (32) nci maddesinin (E) fıkrasının değiştirilmesi ile arzu edilen husus :

1. Olayın olağanüstü ve ani olması kaydı aranmaksızın her olay vukuunda;

2. Yalnız vukubulmuş bir olayın olağan kolluk kuvvetleri ile bastırılmaması halinde değil, fakat meydana gelmesi muhtemel her olay için,

Askeri yardım isteme yetkisi verilmektedir.

Bu özellikleriyle valilere vukubulmuş veya vukubulması muhtemel fevkalade ve alelade, ani veya ani olmayan her olay için askeri kuvvet ve yardım isteme, celbetme hak ve yetkilerini vermektedir.

Bu yetki verildiği takdirde memleketimizin bugün içinde bulunduğu şartlar karşısında, askeri birlikler gerekli gereksiz her gün, her yerde ve sık sık kullanılabilmesi endişesindeyiz. Ayrıca, vukuu ihtimalinden şüphelenilecek her olay için bu yola başvurulabilecek ve böylece askeri birliklerin normal kolluk kuvvetleri gibi ve hatta önleyici zabıta tedbirlerinde dahi valiler emrinde istihdam sonucu doğuracaktır. Bu nedenlerle:

a) Asker normal eğitimden uzak kalacaktır.

b) Erler zabıta görevi için yetiştirilmiş olmadıklarından ve gerektiğinde başlarında komutan bulunmasızın birer, ikişer kişilik timler halinde ayrı ayrı mahallerde görev yapmak zorunda kalacaklarından, hizmetlerini ifada istenmeyen yanlışlıklar, sakıncalar doğacak ve sivil - asker, polis - asker sürtüşmelerine meydan verilebilecektir.

c) Bu görevler ifa olunurken, polis silahlı ve cephaneli bulunacak; ere cephane verilmesi halinde; zabıta görevi ile eğitilmemiş olması nedeni ile bir çok mahzurları doğacaktır.

d) Göstericilerin vesair eylemcilerin slogan ve davranışları ile erlerin tabiatını, disiplinini ve tertemiz karakterini bozması, dejenere etmesi ve son dayanak ve ümit olan Silahlı Kuvvetlerin de etkisiz hale getirilebileceğinden endişeliyiz.

Aynı mülahazalarla 32 nci maddenin (E) fıkrasına da muhalifiz.

III - IV - Aynı mülahazalarımızın ışığı ve esprisi içinde 1932 ve 171 sayılı kanunlarla 1630 sayılı Kanuna da muhalif olduğumuzu,

Saygılarımızla arz ederim.

Yozgat Milletvekili
Ömer Lütfi Erzurumluoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 4 : 7 . 1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9, 15 ve 20 nci maddelerine, aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Madde 9. —

Milli Güvenlik ve kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda, suç işlenmesini önlemek amacıyla o yerin en büyük mülkiye amirinin emriyle polis, genel olarak suç delillerini ve özellikle yukarıdaki A, B, C, D bentlerinde sayılan alet veya eşyaları bulundurduğundan kuşkulandığı kişilerin üstlerini, araçlarını, eşyalarını ve özel kâğıtlarını arar, suç unsuru gördüklerine el koyar ve evrakıyla birlikte adalet organlarına verir.»

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 4 . 7 . 1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9, 17 ve 20 nci maddelerine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Madde 9. — (Ek Fıkralar) Polis, kamu düzenini ve Anayasal hak ve özgürlükleri korumaya yönelik olarak, gecikmede sakınca bulunması halinde ve gerektiğinde il sınırları içinde valinin ilçe sınırları içinde kaymakamın emriyle:

A) 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanun kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin düzenini ve güvenliğini bozacak faaliyet ve davranışları önlemek üzere, toplantı veya yürüyüşlerin yapıldığı yerde ve yakın çevresinde;

B) Özel hukuk tüzelkişileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yada sendikaların genel kurul toplantılarının güvenliğini sağlamak üzere, toplantının yapıldığı yerde ve yakın çevresinde;

C) Can ve mal güvenliğinin ve seyahat özgürlüğünün sağlanması için, tren, otobüs, vapur, uçak, metro ve benzeri yerüstü ve yeraltı toplu taşıma araçları ile hava limanı, iskele, liman, gar, istasyon, otogar, otobüs terminalleri gibi halkın topluca bulunduğu veya spor gösteri veya yarışmaları gibi büyük halk topluluklarının birikebileceği yerlerde;

D) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğretim ve eğitim kurumlarının ve kanununun 20/2 maddesindeki koşula uygun olarak girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağli kurumlarının içinde, bunların yakın çevrelerinde ve giriş çıkış yerlerinde;

E) Cana, irza, mala veya tasarruf emniyetine tecaviüz, sabotaj, adam kaçırmak veya rehin almak, silahlı gasp ve soygun, ateşli silahlar ve bıçaklarla, bomba ve diğer patlayıcı, parlayıcı veya yakıcı maddelerle saldırıda bulunmak, uçak, tren, otobüs, vapur ve benzerleri diğer yerüstü ve yeraltı toplu taşıma araçlarının kaçırmak, zaptetmek veya yolcularını rehin tutmak gibi kamu düzenini yada milli güvenliği geniş çapta bozacak veya toplumda korku, dehşet ve tedirginlik meydana getirecek şiddet eylemlerinin yapılacağına ilişkin kesin belirtilerin elde edilmesi

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerine İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 4 . 7 . 1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9, 17 ve 20 nci maddelerine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Madde 9. — (Ek Fıkralar) — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

«Madde 15. —

Polis, görevi sırasında kuşku landığı kişilerden kimliğini sorabilir. Kimliğini saptayıcı belge gösteremeyenler veya gösterdiği belgenin doğruluğu konusunda ciddi kuşku duyulan kişiler hakkında bu Kanunun 5 nci maddesi gereğince işlem yapır.»

«Madde 20. —

Milli Güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunması durumunda, o yerin en büyük mülkiye amirinin emriyle polis;

I - Devletin kişiliğine karşı işlenen cürümlerin eylemcilerini yakalamak veya delillerini saptamak için,

II - Devlet kuvvetleri aleyhine yalnız veya toplu olarak saldırıları ya da direnenleri yakalamak veya bunların saldırı ve direnmelerini kırmak için,

III - Hükümete karşı şiddet kullanan veya gösteren veya direnenlerin yakalanması, saldırı ya da direnenlerin engellenmesi ve uzaklaştırılması için,

IV. - Ağır ceza bir suçun sanığı olarak yakalandıktan sonra kolluk kuvvetlerinin elinden kaçmakta olan kişilerin yakalanması için,

V - Kanunsuz toplantı ve yürüyüşleri dağıtmak ve eylemcilerini yakalamak için,

Gerçek ve tüzel kişilerin hangi amaçla olursa olsun kullandıkları bütün yapılara ve bunların eklentilerine girebilir, buralarda arama yapabilir ve bulduğu suç eşyalarına el koyabilir.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

hallerinde, umumi veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya eklentilerinde veya şehrin giriş çıkış yerlerinde veya ana caddelerinde seyreden taşıt araçlarında;

Yukarıdaki fıkranın A, B, C ve D bendlerinde sayılan alet ve eşyaların bulundurulup bulundurulmadığını saptamak veya bu fıkranın (E) bendinde zikredilen olaylarla ilgili kişileri ele geçirmek amacıyla, kişilerin üstlerini, araçlarını ve eşyalarını arar, suç unsuru gördüklerine el koyar, evrakıyla birlikte adalete teslim eder.

Madde 17. — (ek fıkralar)

Polis, suç işlenmesini önlemek veya işlenmiş suçların faillerinin ele geçirilmesi için kişilerden kimliğini sorabilir.

Bu istem karşısında herkes, polis idareleri tarafından düzenlenerek verilmiş olan (kimlik kartı) nı, bu kart verilmemiş ise nüfus hüviyet cüzdanı, pasaport veya resmi bir belgeyi göstererek kimliğini belirlemek zorundadır.

Madde 20. — (ek fıkra)

Zabıta; suç işlenmesini önlemek amacıyla, cana, ırza, mala veya tasarruf emniyetine tecavüz, sabotaj, adam kaçırmak veya rehin almak, silahlı gasp ve soygun, ateşli silahlar ve bıçaklarla, bomba ve diğer patlayıcı, parlayıcı veya yakıcı maddelerle sakrıda bulunmak, uçak tren, otobüs, vapur ve benzeri diğer yerüstü ve yeraltı toplu taşıma araçlarını kaçırmak, zaptetmek veya yolcularını rehin tutmak gibi toplumda tedirginlik, korku ve dehşet meydana getirecek şekilde kamu düzenini bozmaya veya milli güvenliği sarsarak Devleti veya rejimi tehlikeye düşürme amacına yönelik şiddet eylemlerinin yapılacağına ilişkin kesin belirtilerin elde edilmesi halinde, olayların muhtemel faillerini ve suçta kullanılacak alet ve eşyaları ele geçirmek üzere, il sınırları içinde valinin, ilçe sınırları içinde kaymakamın emriyle, bunların bulunabilecekleri veya barınabilecekleri gerçek veya tüzel kişilerin hangi maksatla olursa olsun bulunduğu bütün yapılara ve eklentilerine girer, buralarda arama yapar ve bulunduğu suç eşyalarına el koyar ve evrakıyla birlikte adalete teslim eder.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Madde 17. — (Ek Fıkralar) — Polis suç işlenmesini önlemek veya işlenmiş suçların faillerinin ele geçirilmesi için kişilerden kimliğini sorabilir.

Bu istem karşısında herkes nüfus hüviyet cüzdanı, pasaport veya resmi bir belgeyi göstererek kimliğini belirlemek zorundadır.

Madde 20. — (Ek Fıkra) — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 2. — 4 . 6 . 1937 gün ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununun 82, 85 ve 86 ncı maddeleri aşağıdaki biçimde değiştirilmiş, bu Kanuna 7 ek madde ile iki geçici madde eklenmiştir.

«Madde 82. — Emniyet Teşkilâtı mensuplarına verilecek disiplin cezaları;

- A) Uyarma : Memura, görevinde daha dikkatli davranması gerektiğini yazı ile bildirmektir.
- B) Kınama : Memura, görevinde de davranışlarıyla kusurlu sayıldığı yazı ile bildirmektir.
- C) Aylık Kesimi : Memurun 15 günlüğe kadar aylığının kesilmesidir.
- Ç) Kısa Süreli Durdurma : Memurun bulunduğu kademe ilerlemesinin 4 veya 6 ay için durdurulmasıdır.
- D) Uzun Süreli Durdurma : Memurun bulunduğu kademede ilerlemesinin 12, 16 veya 20 ay durdurulmasıdır.
- E) Meslekten Çıkarma : Memurun, emniyet örgütü hizmetlerinde bir daha çalıştırılmamak üzere meslekten çıkarılmasıdır.
- F) Devlet Memurluğundan Çıkarma : Bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır. Bu ceza 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre ve bu Kanunda gösterilen yetkili disiplin kurulunca uygulanır.

Kısa veya uzun süreli durduma cezaları, ceza süresi içinde derece yükselmesi için açılan kurslara, yarışma sınavı veya seçmelerine girebilmeyi de önler.

Disiplin cezası verilmesine neden olmuş eylem ya da durumun, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süreçte yinelenmesinde bir derece daha ağır ceza uygulanır. Aynı derece ceza gerektiren, fakat ayrı eylem ve durumlar nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulanmasında bir derece ağır ceza verilir.

Kurumda geçmiş hizmetleri sırasında çalışmaları olumlu bulunan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.»

«Madde 85. — Emniyet Teşkilâtı mensupları hakkında sicil raporu doldurmaya yetkili amirler, vali ve kaymakamlara yetkilerini kullanarak kullanmamakta takdir hakları kendilerine ait olmak üzere son sicil amiri yetkisi verilme koşulu ile, emniyet hizmetlerinin gerekleri, hiyerarşik ilişkiler ve disiplin esasları gözönüne alınarak düzenlenecek bir yönetmelikle belirlenir.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — 4 . 6 . 1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 82, 85 ve 86 ncı maddeleri aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve bu kanuna 8 ek madde ile 3 geçici madde eklenmiştir

Madde 82. — Emniyet örgütü mensuplarına verilecek disiplin cezaları şunlardır :

A) Uyarma : Memura, görevinde daha dikkatli davranması gerektiğini yazıyla bildirmektir.

B) Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu sayıldığını yazıyla bildirmektir.

C) Aylık kesme : Memurun 15 günlüğe kadar aylığının kesilmesidir.

Ç) Kısa süreli durdurma : Memurun bulunduğu kademede ilerlemesinin 4, 6 veya 10 ay için durdurulmasıdır.

D) Uzun süreli durdurma : Memurun bulunduğu kademede ilerlemesinin 12, 16, 20 veya 24 ay durdurulmasıdır.

E) Meslekten çıkarma : Memurun, Emniyet örgütü hizmetlerinde bir daha çalıştırılmamak üzere meslekten çıkarılmasıdır.

F) Devlet memurluğundan çıkarma : Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır. Bu ceza 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre ve bu kanunda gösterilen yetkili disiplin kurulunca uygulanır.

Kısa veya uzun süreli durdurma cezaları, ceza süresi içinde derece yükselmesi için açılan kurslara, yarışma sınavı veya seçmelerine girmeyi de önlüyor.

Disiplin cezası verilmesine neden olmuş eylem yada durumun, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde yenilenmesinde bir derece daha ağır ceza uygulanır. Aynı derece cezayı gerektiren, fakat ayrı fiil ve durumlar nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.

Kurumda geçmiş hizmetleri sırasında çalışmalarını olumlu bulunan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan memurlar için verilecek cezalar da bir derece hafif olmaları uygulanabilir.

Madde 85. — Emniyet örgütü mensupları için sicil raporu düzenlemeye yetkili amirler, hizmet gerekleri, hiyerarşik ilişkiler ve disiplin esasları gözönünde bulundurulurken, İçişleri Bakanlığınca düzenlenecek bir yönetmelikle belirlenir. Ancak, vali ve kaymakamlar, emirlerinde çalışan Emniyet Örgütü mensupları için gerekli gördükleri zaman ve hallerde ek sicil raporu düzenlemeye yetkilidirler. Vali ve kayma-

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — 4 . 6 . 1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 82, 85 ve 86 ncı maddeleri aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve bu Kanuna 8 ek madde ile 3 geçici madde eklenmiştir.

Madde 82. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 85. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

«Madde 86. — Emniyet Teşkilatı mensupları, 1475 sayılı Kanun hükümlerinden başka aşağıdaki durumlarda;

A) Ülkenin güvenlik ve esenliği, Devletin çıkarları ve kişilerin mal, can ve iffetini korumada yüksek hizmetleri görülenlere, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının iki katından beş katına kadar,

B) Olağanüstü durumlarda yaşamını ortaya koyarak büyük yararlıklar gösterenlere, fiilen almakta oldukları aylık tutarının altı katından 24 katına kadar,»

Para verilerek ödüllendirilir.

«EK MADDE 1. — Emniyet Teşkilatında, disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilen görevleri yapmak üzere, illerde, öğretim ve eğitim kurumlarında ve merkezde birer polis disiplin kurulu, merkezde Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulur.

A) İl Polis Disiplin Kurulu :

• Emniyet işleriyle görevlendirilen vali yardımcısının başkanlığında,

1. İl Hukuk İşleri Müdürü, bulunmadığı durumda valinin görevlendireceği il idare şube başkanlarından biri,

2. Emniyet Müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcılarında biri, müdür yardımcısı bulunmadığı durumda il emniyet kuruluşunda emniyet müdüründen sonra gelen en yüksek rütbeli, rütbelerde eşitlik varsa daha kıdemli amir,

3. Emniyet İkinci Şube Müdürü veya şefi,

4. Emniyet Üçüncü Şube Müdürü veya şefinin;

B) Öğretim ve eğitim kurumlarındaki Polis Disiplin kurulları :

Kurum müdürünün Başkanlığında, aynı kurumda görevli rütbeli personel arasından genel müdür tarafından seçilen 4 amirin;

C) Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu :

Personel işleri ile görevli genel müdür yardımcısının başkanlığında;

1. Personel Daire Başkanı,

2. Polis Teftiş Kurulu Başkanınca görevlendirilecek bir polis müşavir müfettişi veya polis başmüfettişi,

3. Genel müdürce seçilecek bir daire başkanı,

4. Hukuk İşleri Daire Başkanlığına bağlı şube müdürleri arasından genel müdür tarafından görevlendirilecek bir şube müdürünün;

D) Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu :

Genel Müdürlüğün Başkanlığında,

1. Bakan tarafından görevlendirilecek, iki genel müdür yardımcısı,

2. Polis Teftiş Kurulu Başkanı,

3. Hukuk İşleri Daire Başkanının,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İkamlarca haklarında sicil raporu düzenlenen kişiyle ilgili bütün değerlendirmelerde bu ek sicil raporu esas alınır.

Madde 86. — Emniyet Örgütü mensupları, 1475 sayılı Nakdi Tazminat Kanunu hükümlerinden başka aşağıdaki durumlarda :

A) Ülkenin güvenlik ve esenliği, Devletin çıkarları ve kişilerin can, ırz ve mallarını korumada yüksek hizmetleri görülenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının iki katından beş katına kadar;

B) Olağanüstü durumlarda yaşamını ortaya koyarak büyük yararlıklar gösterenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının altı katından yirmidört katına kadar, para verilerek ödüllendirilir.

C) B fıkrasındaki hallerde yaşamını kaybedenlerin fiilen almakta oldukları maaş tutarının otuzaltı katı para olarak kanuni mirasçılara ödenir.

Sağ ana ve baba ölenin fürüü ile içtima ettiği hallerde ise kanuni mirasçılara maaşının yirmidört katı, ana ve babasına oniki katı para olarak verilir.

EK MADDE 1. — Emniyet Örgütünde, disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilen görevleri yapmak üzere, illerde, öğretim ve eğitim kurumlarında ve merkezde birer Polis Disiplin Kurulu, Merkezde ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulur.

A) İl Polis Disiplin Kurulu :

Emniyet işleriyle görevlendirilen vali yardımcısının başkanlığında,

1. İl Hukuk İşleri Müdürü, bulunmadığı durumda valinin görevlendireceği, İl İdare Şube Başkanlarından biri,

2. Emniyet Müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısından biri, müdür yardımcısı bulunmadığı durumda il emniyet kuruluşunda emniyet müdüründen sonra gelen en yüksek rütbeli, rütbelerde eşitlik varsa daha kıdemli amir,

3. Emniyet İkinci Şube Müdürü veya Şefi,

4. Emniyet Üçüncü Şube Müdürü veya Şefinin,

B) Öğretim ve eğitim kurumlarındaki polis disiplin kurulları :

Kurum Müdürlüğünün Başkanlığında, aynı kurumda görevli personel arasında en yüksek rütbeli, rütbelerde eşitlik durumunda kıdemli üç amir ile aynı kurumdaki öğretmenler arasından Genel Müdür tarafından seçilen bir kişinin;

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Madde 86. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Katılması ile oluşur.

(B) bendi gereğince hangi öğretim ve eğitim kurumunda Polis Disiplin Kurulu oluşturulacağı ve disiplin kurulu oluşturulmayan öğretim ve eğitim kurumları personeli hakkında karar vermeye yetkili kurullar, Bakanlıkça saptanır.»

«EK MADDE 2. — Disiplin kurullarının disiplin cezası verebilecekleri personel ve uygulamaya yetkili oldukları cezalar aşağıda gösterilmiştir.

A) İl Polis Disiplin kurulları, kuruldukları il emniyet kadrosundaki :

1. Polis memurları, çarşı ve mahalle bekçileri ile atanması il makamlarına ait personele bütün disiplin cezalarını,

2. Komiser muavini, komiser ve başkomiserlere meslekten çıkarma cezası dışında kalan öteki disiplin cezaları,

B) Öğretim ve eğitim kurumlarındaki polis disiplin kurulları, kurum kadrosunda görevli polis memuru ile kurumda öğrenim gören polis memuru ve adaylarına bütün disiplin cezalarını,

C) Genel müdürlük merkez disiplin kurulu, emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarından;

1. Genel müdürlük, il, öğretim ve eğitim kurumları kadrolarındaki (8) nci meslek derecesinden (5) nci meslek derecesine (Bu derece dahil) kadar olan personel meslekten çıkarma cezası dışında kalan öteki disiplin cezalarını,

2. İl emniyet kadrolarındaki komiser muavini, komiser ve başkomiserler hakkında meslekten çıkarma cezasını,

3. Genel müdürlük merkez kuruluşu ve öğretim ve eğitim kurumları kadrolarındaki komiser, muavini, komiser, başkomiserler ile genel müdürlük merkez kuruluşunda görevli polis memurları hakkında bütün disiplin cezalarını,

D) Genel müdürlük yüksek disiplin kurulu, emniyet hizmetleri sınıfında bulunanlardan;

1. Genel müdürlük, il, öğretim ve eğitim kurumları kadrolarındaki (8) nci meslek derecesinden (5) nci meslek derecesine (Bu derece dahil) kadar olan personel hakkında meslekten çıkarma cezası,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

C) Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu :

Personel işleriyle görevli Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında;

1. Personel Daire Başkanı,
2. Polis Teftiş Kurulu Başkanınca görevlendirilecek bir Polis Müşavir Müfettişi veya Polis Başmüfettişi,
3. Genel Müdürlükçe seçilecek bir Daire Başkanı,
4. Hukuk İşleri Daire Başkanlığına bağlı Şube Müdürleri arasından Genel Müdür tarafından görevlendirilecek bir Şube Müdürünün;

D) Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu;

Genel Müdür Başkanlığında,

1. Bakan tarafından görevlendirilecek iki Emniyet Genel Müdür Yardımcısı,
2. Polis Teftiş Kurulu Başkanı,
3. Hukuk İşleri Daire Başkanının, Katılması ile oluşur.

B bendi gereğince hangi öğretim ve eğitim kurumunda Polis Disiplin Kurulu oluşturulacağı ve Disiplin Kurulu oluşturulmayan öğretim ve eğitim kurumlarında personeli hakkında karar vermeye yetkili kurumlar, Bakanlıkça saptanır.

EK MADDE 2. — Tasarının ek 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

EK MADDE 2. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

2. Genel müdürlük, il, öğretim ve eğitim kurumları kadrolarındaki 4 ncü ve 3 ncü meslek derecelerinde bulunan personel hakkında meslekten çıkarma dışında kalan öteki disiplin cezalarını, Verebilir.

Emniyet hizmetleri sınıfında bulunanlardan 1 nci ve 2 nci meslek derecelerinde bulunanlar hakkında disiplin cezası belirlemeye genel müdürlük ve il kadroları ile öğretim ve eğitim kurumlarındaki 4 ncü ve 3 ncü meslek derecesinde olan personel için meslekten çıkarma cezası vermeye Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yetkilidir.

Emniyet Teşkilâtı mensupları hakkında, hangi sınıf ve derecede olursa olsun, Devlet memurluğundan çıkarma cezası, genel hükümler çerçevesinde, yalnız Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca verilir.

Disiplin kurullarının toplanma, görüşme ve karar verme esas ve yöntemleri, yetkili disiplin kurullarının oluşturulmaması durumunda uygulanacak kurallar ile bu konulara ilişkin öteki hususlar İçişleri Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.»

«EK MADDE 3. — Emniyet Teşkilâtında Emniyet hizmetleri sınıfı dışında diğer sınıflardaki personel hakkında disiplin cezaları :

A) Kadro derecesi (5) ve daha aşağı olanlardan il emniyet kuruluşunda görevli olanlara il polis disiplin kurulunca, öğretim ve eğitim kurumlarında görevli olanlara o kurumun polis disiplin kurulunca; daha yukarı kadro derecesinde olanlara genel müdürlük merkez disiplin kurulunca;

B) Genel müdürlük merkez kuruluşunda görevli olanlardan kadro derecesi (5) ve daha aşağı olanlara genel müdürlük merkez disiplin kurulunca, daha yukarı olanlara da genel müdürlük yüksek disiplin kurulunca verilir.»

«EK MADDE 4. — Disiplin kurulunca verilen kararlardan :

A) İl Polis Disiplin Kurulunun polis memurları hakkında verilen meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları valinin; polis memurları hakkında verilen meslekten çıkarma cezası kararları valinin önerisi, genel müdürlük yüksek disiplin kurulunun görüşü ve Bakanın onayı ile;

B) Genel müdürlük merkez disiplin kurulu ile öğretim ve eğitim kurumlarındaki polis disiplin kurullarının meslekten çıkarma dışındaki kararları Emniyet Genel Müdürlüğünün; meslekten çıkarma kararları Emniyet Genel Müdürlüğünün önerisi ve Bakanın onayı ile;

C) Genel müdürlük yüksek disiplin kurulunun kararları Bakanın onayı ile kesinleşir.

İl polis disiplin kurullarınca verilen ve valinin önerisi ile merkeze gönderilen meslekten çıkarma kararlardan genel müdürlük yüksek disiplin kurulunca uygun görüş belirtilmeyen dosyalar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

Yukarıdaki (B) ve (C) bentleri gereğince onaya sunulan kararlardan uygun görülmeyenler de Bakanlık Yüksek Disiplin Kuruluna gönderilebilir.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

EK MADDE 3. — Tasarının ek 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 3. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 4. — Disiplin Kurulunca verilen kararlardan :

EK MADDE 4. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

A) İl Polis Disiplin Kurulunun polis memurları hakkında verilen meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları Valinin polis memurları hakkında verilen meslekten çıkarma cezası kararları Valinin önerisi, Genel Müdürlük Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayı ile;

B) Genel Müdürlük Merkez Disiplin Kurulu ile öğretim ve eğitim kurumlarındaki Polis Disiplin Kurullarının meslekten çıkarma dışındaki kararları Emniyet Genel Müdürlüğünün önerisi ve Bakanın onayı ile;

C) Genel Müdürlük Yüksek Disiplin Kurulunun kararları Bakanın onayı ile kesinleşir.

İl Polis Disiplin Kurullarınca verilen ve Valinin önerisi ile merkeze gönderilen meslekten çıkarma kararlarından Genel Müdürlük Yüksek Disiplin Kurulunca uygun görüş belirtilmeyen dosyalar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

Bakan, yukarıdaki (B) ve (C) bentleri uyarınca onayına sunulan kararlardan gerekli gördüklerini Bakanlık Yüksek Disiplin Kuruluna gönderebilir. Bu yol ile Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca alınan kararlar da kesindir.

(Hükümetin Teklifi)

«EK MADDE 5. — Disiplin kurullarınca haklarında meslekten çıkarma cezası verilenlerden görevi başında kalmasında sakınca görülenler, kararın onaylanmasına kadar, genel hükümlere göre görevinden uzaklaştırılabilir.

Bunlardan, meslekten çıkarma cezası, daha hafif bir cezaya indirilerek onaylanmış olanlar hakkında görevden uzaklaştırma önlemi hemen kaldırılır.»

«EK MADDE 6.—Emniyet teşkilâtında bulunanlara doğrudan doğruya disiplin cezası vermeye yetkili olanlar aşağıda gösterilmiştir.

A) İçişleri Bakanı;

3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 13 ncü maddesinde belirtilen 3 ncü meslek derecesi (Bu derece dahil) ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilâtı personeline uyarma, kınama, aylık kesimi cezası;

B) Emniyet Genel Müdürü ve İl İdare Kanununda verilen yetkiler saklı kalmak şartı ile valiler; başkomiserler ve aynı meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilâtı personeline uyarma, kınama, 10 günlüğe kadar aylık kesimi cezası,

C) İl Emniyet müdürleri, Polis Enstitüsü Müdürü, polis öğretim ve eğitim kurumlarının müdürleri ile kaymakamlar;

Başkomiserler ve aynı meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilâtı personeline uyarma, kınama, 3 günlüğe kadar aylık kesimi cezası,

D) Emniyet amirleri ve komiserler :

Birinci derecede sorumlu olarak görev yaptıkları yerlerde olmak koşulu ile, polis memurları ile eşit meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilâtı mensuplarına uyarma, ve kınama cezası vermeye yetkilidirler.»

«EK MADDE 7. — Polis emeklilerince kurulan derneklerin yayınları dışında, diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından «polis» veya «emniyet» adları ile ya da eş anlama gelen ya da bu sözcüklerin baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan adları kullanarak dergi ve gazete yayımlanamaz ve dergilerde, duvar ve el ilânları ile diğer her türlü basılılarda emniyet hizmetleri sınıfı kıyafet Yönetmeliğinde belirtilen ve resmi kıyafet üstüne takılan polis yıldızı sembol olarak kullanılamaz.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

EK MADDE 5. — Tasarının ek 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 6. — Emniyet Teşkilâtında bulunanlara doğrudan doğruya disiplin cezası vermeye yetkili olanlar aşağıda gösterilmiştir.

A) İçişleri Bakanı;

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununun 13 nci maddesinde belirtilen 3 nci meslek derecesi (bu derece dahil) ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilatı personeline uyarma, kınama, aylık kesme cezası;

B) Emniyet Genel Müdürü ve İl İdaresi Kanununda verilen yetkiler saklı kalmak şartı ile Valiler; başkomiserler ve aynı meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilatı personeline uyarma, kınama, 10 günlüğe kadar aylık kesme cezası,

C) İl Emniyet Müdürleri, Polis Enstitüsü Müdürü, polis öğretim ve eğitim kurumlarının müdürleri ile kaymakamlar;

Başkomiserler ve aynı meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan emniyet teşkilatı personeline uyarma, kınama, 3 günlüğe kadar aylık kesme cezası,

D) Emniyet Amiri ve komiserler:

Birinci derecede sorumlu olarak görev yaptıkları yerlerde olmak koşulu ile, polis memurları ile eşit meslek derecesinde ve daha aşağı meslek derecelerinde bulunan Emniyet teşkilatı mensuplarına uyarma, ve kınama cezası vermeye yetkilidirler.

EK MADDE 7. — Tasarının ek 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 8. — Emniyet Örgütü mensupları ile çarşı ve mahalle bekçileri dernek kuramazlar ve spor dernekleri dışında kurulmuş derneklere üye olamazlar.

Yukarıdaki fıkra hükmüne aykırı hareket ettiği saptananlar, yetkili disiplin kurulunca, usulüne göre, meslekten çıkarma cezasıyla cezalandırılır.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

EK MADDE 5. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 6. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 7. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 8. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

«GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, daha önce yürürlükte bulunan hükümler gereğince, doğrudan doğruya veya yetkili disiplin kurullarının görüşü alınarak merkeze gönderilen ve henüz karara bağlanmamış olan disiplin soruşturması dosyalarından;

A) Atamaya yetkili amir tarafından karara bağlanması gerekenlerin işlemleri sürdürülerek sonuçlandırılır.

B) Kısa veya uzun süreli durdurma (veya kıdem indirimi ya da yükselmenin bir dönem geciktirilmesi) cezaları ile meslekten çıkarma cezasına ilişkin dosyalar, hakkında soruşturma yürütülmüş olan memurun süçün işlendiği tarihteki görev yeri ve rütbesi esas alınarak, bu kanunda gösterilmiş olan yetkili disiplin kurullarınca karara bağlanmak üzere ilgili yerlere aktarılır.

C) Devlet memurluğundan çıkarma cezasına ilişkin olanlar da Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca gereği yapılmak üzere ilgili birime gönderilir.»

«GEÇİCİ MADDE 2. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa bu kanunla eklenen ek madde 7'de belirtilen yasaklara aykırı olarak yayımlanmakta olan dergilerin, kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izleyen bir ay içinde, durumlarının bu kanun hükümlerine uygun duruma getirilmesi zorunludur.»

MADDE 3. — 16 . 10 . 1949 gün ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesi (D) fıkrası ile 32 nci maddesi (E) fıkrası aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

«Madde 11. —

D) Vali, meydana gelen olayların il içindeki kolluk kuvvetleriyle bastırılmaması veya meydana gelmesi olası olayların kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunamayacağı kanısına varırsa en yakın askeri (kara, deniz, hava) komutanlıklarından yardım gönderilmesini ister. Bu istek, başvuru komutanlığa gecikmeksiz yerine getirilir. İvedi durumlarda sözlü olarak yapılmış olan istem sonradan yazı ile pekiştirilir.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarımın geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarımın geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa, bu kanunun 2 nci maddesiyle eklenen ek madde 8'in kapsamına giren dernekler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte infisah etmiş sayılırlar. Bu derneklerin mal varlıklarının tasfiyesi tüzüklerindeki hükümlere göre yapılır.

MADDE 3. — 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (D) fıkrası ile 32 nci maddesinin (E) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 11. — D) Vali, il içinde çıkması muhtemel toplumsal olayların emrindeki kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunamayacağı kanısına varır veya kolluk kuvvetleriyle bastırılmayacak ani ve olağanüstü olayların cereyan karşısında kalırsa, en yakın askeri (Kara, Deniz ve Hava) Kuvvet Komutanından yardım gönderilmesini ister. İvedi durumlarda sözlü olarak yapılmış istem sonradan yazılı biçime dönüştürülür. İstek başvuru komutanlıkça gecikmesiz yerine getirilerek, muhtemel olaylar için istenen kuvvet valinin görüşü alınarak olaylara sıratle müdahaleye elverişli yerde, cereyan eden olaylar için istenen kuvvet ise olay yerinde hazır bulundurulur.

Muhtemel toplumsal olaylar için istem üzerine gönderilen kuvvet, olayların kolluk kuvvetlerince önlenemeyecek ölçüde gelişmesi halinde, ani ve olağanüstü olaylar için istenen kuvvet de derhal, vali tarafından verilen görevleri kendi komutanının sorumluluğu altında, onun emir ve direktifine göre ve İç Hizmet Kanununda belirtilen yetkiler ile kolluk kuvvetlerinin genel güvenliği sağlamada sahip olduğu yetkileri kullanarak yerine getirir.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 16 . 10 . 1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (D) fıkrası ile 32 nci maddesinin (E) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 11/D) — Vali, il içinde çıkabilecek toplumsal olayların emrindeki kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunamayacağı kanısına varır veya kolluk kuvvetleriyle bastırılmayacak ani ve olağanüstü olayların cereyan karşısında kalırsa, en yakın askeri (Kara, Deniz ve Hava) Kuvvet Komutanından yardım gönderilmesini ister. İvedi durumlarda sözlü olarak yapılmış istem sonradan yazılı biçime dönüştürülür. İstek başvuru komutanlıkça gecikmesiz yerine getirilerek, muhtemel olaylar için istenen kuvvet valinin görüşü alınarak olaylara hızla el koymaya uygun yerde, cereyan eden olaylar için istenen kuvvet ise olay yerinde hazır bulundurulur.

Çıkabilecek toplumsal olaylar için istem üzerine gönderilen kuvvet, olayların kolluk kuvvetlerince önlenemeyecek ölçüde gelişmesi halinde, ani ve olağanüstü olaylar için istenen kuvvet de derhal, vali tarafından verilen görevleri kendi komutanının sorumluluğu altında, onun emir ve direktifine göre ve İç Hizmet Kanununda belirtilen yetkiler ile kolluk kuvvetlerinin genel güvenliği sağlamada sahip olduğu yetkileri kullanarak yerine getirir.

(Hükümetin Teklifi)

«Madde 32. —

E) Kaymakam, meydana gelen olayların, ilçe içindeki kolluk kuvvetleriyle bastırılmaması veya meydana gelmesi olası olayların kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunamayacağı kanısına varırsa hemen valiye bilgi vererek yardım ister ve en yakın askeri (kara, deniz, hava) komutanlara da bilgi verir.»

MADDE 4. — 10 . 2 . 1963 gün ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti hakkında Kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 nci maddesi üçüncü fıkrası ile 171 sayılı Kanunun 13 nci maddesi (b) bendi aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve 1932 sayılı Kanunla eklenen 10 ncu maddeyle aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Madde 7. — Toplantı, toplantının yapılmasından en az 72 saat önce ve çalışma saatleri içinde toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu en büyük mülkiye amirliğine düzenleme kurulundan en az üç üyenin imzalayacağı bir bildirim verilmesinden sonra yapılabilir.»

«Madde 10. — O yerin mülkiye amiri toplantı ya da gösteri yürüyüşü sırasında şiddet eylemlerine girişeceği veya toplantı ya da yürüyüşün şiddet eylemlerine dönüşeceği veya toplantı ya da yürüyüşün bozulacağı veya yapılmasına veya devamına engel olunacağı yolunda ciddi bilgiler elde edildiği yahut toplantı ya da gösteri yürüyüşü özgürlüğünün korunması ile ilgili etkin önlemlerin alınabilmesi için daha uzun süreye gereksinme duyulduğu durumda, toplantı ve gösteri yürüyüşünün 10 günü aşmamak üzere erteleyebileceği gibi dördüncü madde gereğince saptanan toplantıyeri ile gösteri yürüyüşü yolunu, aynı maddenin ilk fıkrasının son cümlesinde yazılı süre sınırlaması ile bağlı olmaksızın değiştirilebilir. Bu kararın bir örneği 7 nci maddede öngörülen bildirim alınmasından itibaren en geç 24 saat içinde gerekçeli olarak düzenleme kuruluna bildirilir.

Düzenleme kurulu, bu karara karşı, bildirimden başlayarak 24 saatlik süre içinde, dilekçe ile o yerin asliye ceza hâkimliğine itiraz edebilir; bu dilekçeye mülkiye amirliği kararının eklenmesi zorunludur. Bu itiraz, hâkimlikçe, duruşma yapılmaksızın evrak üzerinde incelenerek 24 saat içinde karara bağlanır; verilen karar hemen düzenleme kurulunun her hangi bir üyesine ve o yerin mülkiye amirliğine bildirilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kolluk kuvvetleriyle yardıma gelen askeri kuvvet arasındaki işbirliği ve koordinasyon vali tarafından sağlanır. Ancak, kolluk kuvvetleriyle yardıma gelen askeri birliğin belirli görevleri birlikte yapmaları halinde sevk ve idare, görev verilen askeri birliğin en kıdemli komutanı tarafından yapılır.

Madde 32/E — Kaymakam, ilçe çevresinde çıkması olası olayların emrindeki kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunmayacağı kanısına varır veya ilçe içindeki kolluk kuvvetleriyle önlenemeyecek olağanüstü ve ani olaylar karşısında kahrסה hemen Valiye bilgi vererek yardım ister ve en yakın askeri (kara, deniz, hava) komutanlarına haber verir;

Yardıma gelen askeri kuvvet bu kanunun 11/D maddesi esaslarına göre kendisine verilecek görevi yerine getirir.

MADDE 4. — 10 . 2 . 1963 tarihli ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanuna 19 . 1 . 1976 tarih ve 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 nci maddenin üçüncü fıkrası ile 171 sayılı Kanunun 13 ncu maddesinin (b) bendi aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve aynı kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 10 ncu maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Madde 7. — (Fıkra 3) Toplantı, toplantının yapılmazından en az 72 saat önce ve çalışma saatleri içinde toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu en büyük mülkiye amirliğine tertip heyetinden en az üç üyenin imzalayacağı bir bildirim verilmesinden sonra yapılabilir.

Madde 10/a — (Ek Fıkralar) O yerin mülkiye amiri, toplantı ya da gösteri yürüyüşü sırasında şiddet faaliyetlerine girişileceği veya toplantı ya da yürüyüşün şiddet faaliyetlerine dönüşeceği veya toplantı ya da yürüyüşün bozulacağı veya yapılmasına veya devamına engel olunacağı yolunda ciddi bilgiler elde edildiği yahut toplantı ya da gösteri yürüyüşü özgürlüğünün korunması ile ilgili etkin önlemlerin alınabilmesi için daha uzun süreye ihtiyaç duyulduğu durumda, toplantı ve gösteri yürüyüşünü 8 günü aşmamak üzere erteleyebileceği gibi, dördüncü madde gereğince saptanan toplantı yeri ile gösteri yürüyüşü yolunu, aynı maddenin ilk fıkrasının son cümlesinde yazılı süre sınırlaması ile bağlı olmaksızın değiştirebilir. Bu kararın bir örneği yedinci maddede öngörülen

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kolluk kuvvetleriyle yardıma gelen askeri kuvvet arasındaki işbirliği ve koordinasyon vali tarafından sağlanır. Ancak, kolluk kuvvetleriyle yardıma gelen askeri birliğin belirli görevleri birlikte yapmaları halinde sevk ve idare, görev verilen askeri birliğin en kıdemli komutanı tarafından yapılır.

Madde 32. — E) Kaymakam, ilçe çevresinde çıkabilecek olayların emrindeki kolluk kuvvetleriyle önlenmesine olanak bulunmayacağı kanısına varır veya ilçe içindeki kolluk kuvvetleriyle önlenemeyecek olağanüstü ve ani olaylar karşısında kahrסה hemen valiye bilgi vererek yardım ister ve en yakın askeri (Kara, Deniz, Hava) komutanlara da haber verir;

Yardıma gelen askeri kuvvet bu kanunun 11/D maddesi uyarınca kendisine verilecek görevi yerine getirir.

MADDE 4. — 10 . 2 . 1963 tarihli ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanuna 19 . 1 . 1976 tarihli ve 1932 sayılı Kanunla eklenen 7 nci maddenin 3 ncu fıkrası ile 171 sayılı Kanunun 13 ncu maddesinin (b) bendi aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve aynı kanuna 1932 sayılı Kanunla eklenen 10 ncu maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Madde 7. — (Fıkra - 3) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 10. — (Ek fıkralar) O yerin mülkiye amiri, toplantı yada gösteri yürüyüşü sırasında şiddet eylemlerine girişileceği veya toplantı yada yürüyüşün şiddet eylemlerine dönüşeceği veya toplantı yada yürüyüşün bozulacağı veya yapılmasına veya devamına engel olunacağı yolunda ciddi bilgiler elde edildiği yahut toplantı yada gösteri yürüyüşü özgürlüğünün korunmasıyla ilgili etkin önlemlerin alınabilmesi için daha uzun süreye gereksinime duyulduğu durumda, toplantı ve gösteri yürüyüşünü 8 günü aşmamak üzere erteleyebileceği gibi, dördüncü madde gereğince saptanan toplantı yeri ile gösteri yürüyüşü yolunu, aynı maddenin ilk fıkrasının son cümlesinde yazılı süre sınırlaması ile bağlı olmaksızın değiştirebilir. Bu kararın bir örneği 7 nci maddede öngörülen biçimde

(Hükümetin Teklifi)

Hâkimlikçe o yerin mülkiye amirliği kararının kaldırılmasına karar verildiği takdirde, hâkimlik kararının yukarıdaki fıkra gereğince o yerin mülkiye amirliğine bildirilmesinden başlayarak 24 saat geçmedikçe toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılamaz.

«Madde 13. — b) Ateşli silahlar veya patlayıcı maddeler veya kama, hançer, sivri uçlu ve oluklu bıçaklar, saldırma, şişli baston, sustalı çakı, pala, kılıç gibi her türlü kesici, delici veya topuz, topuzlu kamçı, muşta, taş, sopa, demir ve lastik çubuklar veya boğucu tel ve zincir gibi her türlü bereleyici veya boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya her türlü zehirler veya her türlü sis ve gaz maddeleri ile salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel nitelikte bulunan benzeri madde araçları taşıyarak.»

MADDE 5. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti hakkındaki Kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında 19 . 1 . 1976 gün ve 1932 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

«Madde 9. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti hakkındaki Kanunun 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve 24 ncü maddelerinde yazılı hapis cezaları bir kat, para cezaları da beş kat artırılarak hükmolunur. Ancak hükmolunan hapis cezası 5 yılı geçemez.

Yukarıdaki fıkrada yer alan maddeler gereğince hükmolunan cezalar hiç bir biçim ve surette ertelenemez, bunlardan hapis cezası niteliğinde olanlar hiç bir biçim ve surette para cezasına çevrilemez.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bildirimden alınmasından itibaren en geç 24 saat içinde gerekçeli olarak tertip heyetinin herhangi bir üyesine bildirilir.

Tertip heyeti, bu karara karşı, bildirimden başlayarak 24 saatlik süre içinde, dilekçe ile o yerin asliye ceza hâkimliğine itiraz edebilir. Bu dilekçeye, mülkiye amirliği kararının eklenmesi zorunludur. Bu itiraz, hâkimlikçe, duruşma yapılmaksızın evrak üzerinde incelenerek 24 saat içinde karara bağlanır, verilen karar hemen tertip heyetinin herhangi bir üyesine ve o yerin mülkiye amirliğine bildirilir. İtiraz üzerine verilen bu karar kesindir. Mahkeme ancak itirazın kabulü veya reddi yolunda karar verebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin yapacağı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkında bu maddenin birinci fıkrası dışındaki hükümleri uygulanmaz.

Madde 13. — b) Ateşli silahlar veya patlayıcı maddeler veya kama, hançer, sivri uçlu ve oluklu bıçaklar, saldırma, şişli baston, sustalı çakı, pala, kılıç gibi her türlü kesici, delici veya topuz, topuzlu kamçı, muşta, taş, sopa, (pankart, döviz veya afiş gibi propaganda malzemesini tespit veya taşımak için kullanılması halinde suç aleti olarak kullanılabilir nitelik ve yapıda) demir ve lastik çubuklar veya boğma teli ve zincir gibi her türlü bereleyici veya boğucu araçlar ile yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya her türlü zehirler yahut her türlü sis ve gaz maddeleri ile salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel nitelikte bulunan benzeri madde ya da araçları taşıyarak.

MADDE 5. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında 19 . 1 . 1976 gün ve 1932 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

Madde 9. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanunun 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve 24 ncü maddelerinde yazılı hapis cezaları iki katına, para cezalarının da beş katına hükmolunur. Ancak, hükmolunan hapis cezası beş yılı geçmez.

Yukarıdaki fıkrada yer alan maddeler gereğince hükmolunan cezalar hiçbir biçim ve surette ertelenmez, bunlardan hapis cezası niteliğinde olanlar hiçbir biçim ve surette para cezasına çevrilemez.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

râmın alınmasından itibaren en geç 24 saat içinde gerekçeli olarak tertip heyetinin herhangi bir üyesine bildirilir.

Tertip heyeti, bu karara karşı, bildirimden başlayarak 24 saatlik süre içinde, dilekçeyle o yerin Asliye Ceza Hakimliğine itiraz edebilir. Bu dilekçeye, mülkiye amirliği kararının eklenmesi zorunludur. Bu itiraz, hakimlikçe, duruşma yapılmaksızın evrak üzerinde incelenerek 24 saat içinde karara bağlanır, verilen karar hemen tertip heyetinin herhangi bir üyesine ve o yerin mülkiye amirliğine bildirilir. İtiraz üzerine verilen bu karar kesindir. Mahkeme ancak itirazın kabulü veya reddi yolunda karar verebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin yapacağı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkında bu maddenin birinci fıkrası dışındaki hükümleri uygulanmaz.

Madde 13. — b) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında 19 . 1 . 1976 gün ve 1932 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

Madde 9. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 6. — 14 . 7 . 1965 günlü ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1 nci kısım 2 nci bölümün sonuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

«**EK MADDE —** Devlet memurları, bu bölümün 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerinde belirtilen ilke, ödev ve sorumlulukları ile bağdaşamayan amaçlar güden ya da bu tür çalışmalar yapan dernek kuramazlar, bu yolda çalışan derneklere üye olamazlar, bu derneklerin çalışmalarını destekleyemezler, başkalarını üye ve destek olmaya zorlayamazlar veya özendirmezler.

Kurulmuş bu tür derneklerle bu yolda çalışan dernekler mahkeme kararı ile kapatılırlar.»

MADDE 7. — 22 . 11 . 1972 gün ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 2 nci maddesi birinci fıkrasının son cümlesi, 4 ncü maddesi birinci fıkrasının son cümlesi, 7 nci maddesi (b) bendi, 9 ncu maddesi birinci fıkrası, 35 nci maddesi, 51 nci maddesi 2 nci fıkrası ve 64 ncü maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiş, 63 ncü maddesine bir fıkra ile bu kanuna aşağıdaki ek madde ve geçici 4 ncü madde eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 6. — 14 . 7 . 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve bu kanuna aşağıdaki ek geçici 54 ncü madde eklenmiştir.

Madde 1. — (Fıkra 3) Anayasa Mahkemesi üye ve yedek üyeleri ile raportörleri; hâkimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcıları; Üniversitelerin, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim üye ve yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri, Genelkurmay Mehteran Bölüğü Sanatkârları, Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi ve Belediye Opera ve tiyatroları ile şehir ve belediye konservatuvar ve orkestralarının sanatkâr memurları, uzman memurları, uygulamacı uzman memurları ve stajyerleri; Spor - Toto teşkilatında çalışan personel; subay, astsubay, uzman çavuş ve uzman jandarmalar ile Emniyet Teşkilatı mensupları özel kanunları hükümlerine tabidir.

Ek Geçici Madde 54. — Emniyet Örgütü Mensupları hakkında uygulanmakta olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, ek ve değişiklikleri, ilgili kanun hükmünde kararname ve bu yasalara dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikler hükümlerinin kapsamına giren konular, Emniyet örgütünün hizmet ve kuruluşunun nitelik ve özelliği gözönüne alınarak özel bir kanunla düzenlenir.

Bu düzenleme yapıncaya kadar, Emniyet Örgütü mensupları hakkında halen yürürlükte bulunan söz konusu hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 7. — 22 . 11 . 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 4 ncü maddesi birinci fıkrasının son cümlesi, 7 nci maddesinin (b) bendi, 9 ncü maddesinin birinci fıkrası, 35 nci maddesi, 51 nci maddesinin ikinci fıkrası, 63 ncü maddesi, 65 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki biçimde değiştirilmiş,

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 6. — 14 . 7 . 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik birinci maddesinin 3 ncü fıkrası aşağıdaki biçimde değiştirilmiş ve bu kanuna aşağıdaki ek geçici 54 ncü madde eklenmiştir.

Madde 1. — (Fıkra - 3) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Ek Geçici Madde 54. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — 22 . 11 . 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 4 ncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi, 7 nci maddesinin (b) bendi, 9 ncü maddesinin birinci fıkrası, 35 nci maddesi, 51 nci maddesinin 2 ncü fıkrası, 63 ncü maddesi, 65 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki biçimde değiştiril-

«Madde 2. — Dernek kuramazlar ve derneklere üye olamazlar.»

«Madde 4. — Amacını güden, amacı tek ve belirli olmayan veya tüzüğünde saptanan çalışma konuları ve çalışma biçimleri amaca uygun bulunmayan derneklerin kurulması yasaktır.»

«Madde 7. — b) Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere dernekçe amaca uygun çalışmaların konusu çalışma biçimleri.»

«Madde 9. — Bir ilde çalışacak derneklerin tüzükleri valiliklerce, birden çok ilde çalışacak derneklerin tüzükleri ise İçişleri Bakanlığınca incelenir. İçişleri Bakanlığı ve valilikler, gerekli gördüklerinde dernek tüzüklerini yeniden inceleyebilirler.»

«Madde 35. — 1. Dernekler :

a) Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları ve eylem biçimleri dışında her hangi bir eylemlerde bulunamazlar.

b) Rejim, doktrin veya ideolojileri itibariyle kanunların yasak ettiği amaç veya eylemleri benimseyen, bir devleti, bir partiyi, bir tüzelkişiliği, topluluğu veya amaç ve eylemleri benimseyen ölü veya yaşayan kişileri övmek amacıyla toplantı ve yayın yapamazlar. Bunlar adına yardım toplayamazlar ve başka çalışmalar yapamazlar.

c) Silahlı Kuvvetler hizmetleri ile Silahlı Kuvvetler personelinin bütün hakları ile ilgili yasal hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konmasına dair tutum ve eylemde bulunamazlar.

d) Hiç bir biçim ve yönde siyasi tutum ve davranışta bulunamazlar.

H - a) Dernek yöneticileri derneği temsil eden dernek amaçlarına uymayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz veya bildirimde bulunamazlar ve dernek mensuplarını da bu yolda eyleme özendirmezler.

b) Öğrenci dernekleri her ne biçimde olursa olsun siyasal amaçlarla kurulamazlar.

Öğrenci dernekleri ancak, kuruldukları eğitim ve öğretim kurumuna kayıtlı öğrenciler tarafından o kurumun öğrencilerinin beden ve ruh sağlıklarının, korunması, beslenme, çalışma, dinlenme ve boş zamanların değerlendirilmesi gibi, sosyal veya eğitim ve öğretimle ilgili gereksinmelerini karşılamak, öğrencileri kurum yönetimi ve diğer kuruluşlar yanında temsil etmek amacıyla kurulabilir.

Öğrenci dernekleri hiç bir biçim ve yönde öğrencilikle ilgisi olmayan eylemde bulunamazlar.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

aynı kanunun 16 ncı maddesine bir fıkra ile bu kanuna ek madde 1 ve geçici 4 ncü madde eklenmiştir.

Madde 4. — Amacını güden, amacı tek ve belirli olmayan, herhangi bir siyasi faaliyette bulunmayı amaçlayan veya tüzüğünde saptanan çalışma konuları ve çalışma biçimleri amaca uygun bulunmayan derneklerin kurulması yasaktır.

Madde 7. — b) Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere dernekçe sürdürülecek çalışma konuları ve çalışma biçimleri.

Madde 9. — Tasarının 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — (Ek Fıkra) Ancak, bu kanunu 2/b maddesi gereğince dernek kurmaları yasaklanmış kişiler, genel kurul dışındaki dernek organlarında görev alamazlar.

Madde 35. — 1 nci Dernekler :

a) Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları ve çalışma biçimleri dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar.

b) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli ve ya dini kültür farklılıklarına yahut bölge, ırk, din, mezhep veya tarikat ayrılıklarına dayanan azınlıklar olduğunu ileri sürmek; Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak veya geliştirmek yahut yaymak ya da bölge, ırk, din, mezhep veya tarikat ayrımına dayanmak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar meydana getirerek millet bütünlüğünü bozmak; rejim, doktrin veya ideolojileri itibarıyla kanunların yasak ettiği amaç ve eylemleri benimseyen bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, topluluğu veya bu amaç ve eylemleri benimseyen ölü veya yaşayan kişileri övmek amacıyla toplantı veya gösteri yürüyüşü yapamazlar, basılı eser yayımlamazlar, el ile yazılan veya her türlü basım aletleriyle basılan veya çoğaltılan yazılı veya resimli duvar veya el ilanları gibi basılıları bastıramazlar, dağıtamazlar veya sayılan amaçlarla yardım toplayamazlar ya da herhangi biçim veya yönde siyasi faaliyetlerde bulunmazlar.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

rilmiş, aynı kanunun 16 ncı maddesine bir fıkra ile bu kanuna ek madde 1 ve geçici 4 ncü madde eklenmiştir.

Madde 4. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 7. — b) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 9. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — (Ek fıkra) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 35. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

«Madde 51. — Dernek gelirleri alındı belgesiyle toplanır ve giderler harcama belgesi ile yapılır. Dernek gelirlerinin alınmasında kullanılacak alındı belgesi Maliye Bakanlığınca bastırılır. Bu alındı belgelerinin biçimi, bastırılması, derneklere verilmesi, kullanımların denetlenmesi ve alınacak ücret, İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca düzenlenecek yönetmelikle saptanır.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) Silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetlerinin hizmetleri ve personelinin bütün haklarına ilişkin yasal hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konulmasına dair faaliyetlerde bulunamazlar.

II - a) Dernek yöneticileri derneği temsilen dernek amaçlarına uymayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz, sözlü ya da yazılı beyanda bulunamazlar ve dernek mensuplarını da bu yolda faaliyete teşvik edemezler.

b) Öğrenci dernekleri her ne biçimde olursa olsun siyasi amaçlarla kurulamazlar.

Öğrenci dernekleri ancak, kuruldukları eğitim ve öğretim kurumuna kayıtlı öğrenciler tarafından o kurumun öğrencilerinin beden ve ruh sağlıklarının korunması, beslenme, çalışma, dinlenme ve boş zamanlarının değerlendirilmesi gibi, sosyal veya eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak, öğrencileri kurum yönetimi ve diğer kuruluşlar yanında temsil etmek amacıyla kurulabilir.

Öğrenci dernekleri hiç bir biçim ve yönde siyasi veya öğrencilikle ilgisi olmayan eylemde bulunamazlar.

c) Kamu hizmetlileri veya belirli bir meslek ya da sanat mensupları tarafından kurulan dernekler ancak mesleki ortak çıkarlarını korumak, geliştirmek veya iyileştirmek amacıyla kurulabilir. Bu dernekler mesleki ortak çıkarları ile ilgili olmayan faaliyette bulunamazlar.

Madde 51. — (Fıkra 2) — Maliye Bakanlığı yazılı istemden itibaren 15 gün içinde makbuz temin edemediği takdirde ilgili dernek özel olarak makbuz bastırarak ilgili yerin mülkiye amirine tasdik ettirerek teberru ve aidat kabul edebilir.

Mülkiye amiri bu makbuzları liste halinde tutanağa bağlayarak tasdik etmeye mecburdur.

Dernek, resmi makbuz temin ettiği zaman bu özel makbuzları resmi makbuzla değiştirerek karşılarıyla birlikte Maliyeye ibraza mecburdur.

Teberru ve aidat toplayacak şahsı veya şahısları dernek karar ile tayin eder ve bu karar mülki amirlikçe tasdik edilir.

Dernekler adına gazete, dergi ve diğer matbuallar vererek bunlar karşılığında para veya başkaca yardım toplamak yasaktır.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Madde 51. — (Fıkra 2) Dernek gelirleri alındı belgesiyle toplanır ve giderler harcama belgesiyle yapılır. Dernek gelirlerinin alınmasında kullanılacak alındı belgesi Maliye Bakanlığınca bastırılır. Bu alındı belgelerinin biçimi, bastırılması, derneklere verilmesi, kullanılanların denetlenmesi ve alınacak ücret, İçişleri ve Maliye bakanlıklarınca düzenlenecek yönetmelikle saptanır.

Maliye Bakanlığı yazılı istemden itibaren 15 gün içinde makbuz temin edemediği takdirde ilgili dernek özel olarak makbuz bastırarak ilgili yerin mülkiye amirine tasdik ettirerek teberru ve aidat kabul edebilir.

Mülkiye amiri bu makbuzları liste halinde tutanağa bağlayarak tasdik etmeye mecburdur.

Dernek, resmi makbuz temin ettiği zaman bu özel makbuzları resmi makbuzla değiştirerek karşılarıyla birlikte Maliyeye ibraza mecburdur.

«Madde 64. — Bu Kanunun 4 ncü maddesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (h), (i), (j) ve (k) bentlerinde kurulması yasaklanan dernekleri kuranlar veya bu yolda yönetenler veya 35 nci maddenin (1) sayılı fıkrası (b) bendine aykırı harekette bulunan dernek yöneticileri hakkında eylemleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği durumda 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 3 000 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur ve her durumda derneğin kapatılmasına karar verilir.

Amacı tek ve belirli olmayan veya tüzüğünde saptanan çalışma konuları ve eylem biçimleri amaca uygun bulunmayan dernekleri kuranlar veya bu yolda yönetenler hakkında eylemleri daha ağır bir cezayı gerektiriyorsa 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 1 000 liradan 3 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur, ve her durumda derneğin kapatılmasına karar verilir.

60 ncü maddenin son fıkrasına aykırı hareket edenler;

Türkiye'de bulunduğu takdirde, Türk Ceza Kanununun 5 nci maddesi (1) nci fıkrasındaki ceza sınırları gözönüne alınmaksızın, haklarında 1 nci fıkrada yazılı ceza hükmolunur.»

«Madde 63. — Derneklere üye olması yasaklanan kimseleri üye yazan yöneticiler ile bu yolda üye olanlara eş ceza verilir ve ayrıca derneğin kapatılmasına da karar verilebilir.»

«EK MADDE 1. — Bir derneğin, suç sayılan eylemlerin yapıldığı bir yer olduğunun belirlenmesi durumunda o dernek kapatılır.

Derneğin suç işlenen yer olduğunun belirlenmesi;

a) Suç sayılan eylemlerin dernek yöneticileri ve üyeleri tarafından ülkenin başka başka yerlerinde olsa bile birden fazla işlenmiş olduğunun, ya da,

b) Bu eylemlerin dernek yöneticilerinin onayı, özendirilmesi zorlanması, yardım ve kolaylık sağlanması ile işlendiğinin kanıtlanmasıyla olur.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Teberru ve aidat toplayacak şahsı veya şahısları dernek karar ile tayin eder ve bu karar mülki amirlikçe tasdik edilir .

Dernekler adına gazete, dergi ve diğer matbuatlar vererek bunlar karşılığında para veya başkaca yardım toplamak yasaktır.

Madde 63. — Bu kanunun 2 nci maddesinin (b) bendi gereğince dernek kurma hakkına sahip olmadıkları halde dernek kuranlar ile, 16 ncı madde gereğince dernek organlarında görev almaları yasaklananlardan bu görevleri kabul edenler bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Madde 65. — (Fıkra 1) Bu kanunun 6 ncı maddesine aykırı harekette bulunan derneklerin kurucu ve yöneticileriyle 35 nci maddenin I ve II numaralı fıkralarının (a), (c) bentlerine ve aynı maddenin II numaralı fıkrasının (a), (b) veya (c) bentlerine aykırı faaliyette bulunan derneklerin yöneticileri altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. II numaralı fıkranın (b) ve (c) bentlerine göre ceza hükmolunması halinde derneğin kapatılmasına da karar verilir.

EK MADDE 1. — Bir derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı olduğunun belirlenmesi durumunda, bir ilde çalışan dernekler için ilgili valiliğin, birden çok ilde çalışan dernekler için İçişleri Bakanlığının istemi üzerine, mahkemece o dernek kapatılır.

Bir derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı olduğunun belirlenmesi, Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri; dil, ırk, sınıf, din, mezhep veya tarikat ayrılığına dayanarak devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ve nitelikleri Anayasada be-

Madde 63. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 65. — (Fıkra 1) Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Adalet Komisyonu metni aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

«**GEÇİCİ MADDE 4.** — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, İçişleri Bakanlığınca veya valiliklerce daha önce incelenmiş dernek tüzüklerinden Dernekler Kanununun bu Kanunla değiştirilen 4 nci maddesi 1 nci fıkrası son cümlesine veya 7 nci maddesi (b) bendi hükmüne aykırı olan bir hüküm saptandığında bu aykırılıkların ne olduğu dernek merkezinin bulunduğu il valiliğince dernek yönetim kuruluna yazı ile duyurulur ve tüzükteki bu aykırılıkların bir ay içinde giderilmesi istenir. Bu süre içinde tüzüklerini yasaya uygun biçime getirmeyen dernekler hakkında Dernekler Kanununun 9 ncu maddesi 3 nci fıkrası gereğince işlem yapılır.»

MADDE 8. — 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 3006 sayılı Kanunla değişik 154 nci maddesi 2 ve 3 nci fıkraları aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İrttilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak amacıyla ya da siyasal veya ideolojik bir amaçla işlenen :

a) Adam öldürme, müessir fiil, yol kesmek ve adam kaldırmak, nası izar, yangın, su baskını, gasp suçlarıyla öteki büyük tehlike suçları, ulaştırma ve haberleşme araçlarına karşı suçlar, Türk Ceza Kanununun 394 ve 395 nci maddelerindeki suçlar, ammenin itimadı aleyhine cürümler, Türk Ceza Kanununun 311 ve 313, 314, 315 nci maddelerindeki suçlarla hürriyet aleyhinde suçlar, devletin arısı ulusal şahsiyetine karşı veya devlet kuvvetleri aleyhinde cürümler, cürüm sayılan fiili alenen öven ve halkı kanunlara itaatsizliğe kışkırtma suçları, hükümete karşı şiddet veya mukavemet ve kanunlara muhalefet suçları, resmi sıfatı haiz olanlar aleyhinde cürümler, yabancı devletlerle bunların reis ve elçilerine karşı işlenen suçlarla;

b) Kişilere veya eşyaya karşı cebir ve şiddet kullanılarak işlenmiş olmak kaydıyla; 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti Hakkında Kanuna 1630 sayılı Dernekler Kanununa aykırılık teşkil eden suçların;

Dernek yöneticileri veya üyeleri tarafından ya da bunların onayı, teşviki, zorlanması, yardımı veya kolaylık sağlanması ile ülkenin başka başka yerlerinde olsa bile yoğun bir şekilde işlenmiş olduğunu, kesinleşen mahkeme kararına dayanılarak kanıtlanması ile olur.

Geçici Madde 4. — Tasarımın Geçici 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, İçişleri Bakanlığınca veya valiliklerce daha önce incelenmiş dernek tüzüklerinden Dernekler Kanununun bu Kanunla değiştirilen 4 nci maddesi birinci fıkrası son cümlesine veya 7 nci maddesi (b) bendi hükmüne aykırı olan bir hüküm saptandığında bu aykırılıkların ne olduğu dernek merkezinin bulunduğu il valiliğince dernek yönetim kurulumuna yazı ile duyurulur ve tüzükteki bu aykırılıkların üç ay içinde giderilmesi istenir. Bu süre içinde tüzüklerini yasaya uygun biçime getirmeyen dernekler hakkında Dernekler Kanununun 9 ncu maddesi üçüncü fıkrası gereğince işlem yapılır.

MADDE 8. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 3006 Sayılı Kanunla değişik 154 nci maddesinin 3 ve 4 nci fıkraları aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

«Madde 154. — Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun çerçevesinde kendilerinden istenen adliyeye ilişkin görev veya işlerde kötü kullanımı ya da savsaklama ve gecikmeleri görülen Devlet memurları hakkında C. savcılığınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılır.

Kolluk kuvvetleri amir ve memurları hakkında yukarıdaki fıkra gereğince kovuşturma yapılabilmesi valinin doğrulaması ve Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Kovuşturma yapılması vali tarafından doğrulanmadığı veya Adalet Bakanlığınca izin verilmediği durumlarda mağdur veya mağdurlardan her biri, mağdur olmuşse yasal mirasçıları Yargıtay Başkanları Kurulu nezdinde itirazda bulunabilirler. Bu kararın kesinliği.

MADDE 9. — Bu Kanunun 7 nci maddesi ile değiştirilen Dernekler Kanununun 51 nci maddesinin 2 nci fıkrası, fıkırada söz konusu edilen yönetmeliğin yürürlüğe girdiği, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

8 . 11 . 1978

Başbakan <i>B. Ecevit</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yard. <i>O. Eyüboğlu</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yard. <i>F. Sükan</i>
Devlet Bak. - Başbakan Yard. <i>H. Çetin</i>	Devlet Bakanı <i>E. Akova</i>	Devlet Bakanı <i>L. Doğan</i>
Devlet Bakanı <i>S. Yıldız</i>	Devlet Bakanı <i>A. R. Septioğlu</i>	Devlet Bakanı <i>M. Kılıç</i>
Devlet Bakanı <i>A. Şener</i>	Adalet Bakanı <i>M. Can</i>	Milli Savunma Bakanı <i>H. E. Işık</i>
İçişleri Bakanı <i>I. Özaydınlı</i>	Dışişleri Bakanı V. <i>H. E. Işık</i>	Maliye Bakanı <i>Z. Müezzinoğlu</i>
Milli Eğitim Bakanı <i>N. Uğur</i>	Bayındırlık Bakanı <i>Ş. Elçi</i>	Ticaret Bakanı <i>T. Köprülüler</i>
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı V. <i>F. Sükan</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Mataracı</i>	Ulaştırma Bakanı <i>G. Öngüt</i>
Gıda - Tarım ve Hayv. Bakanı <i>M. Yüceler</i>	Çalışma Bakanı <i>A. B. Ersoy</i>	Sanayi ve Teknoloji Bakanı <i>O. Alp</i>
İşletmeler Bakanı <i>K. Bulutoğlu</i>	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı <i>D. Baykal</i>	Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>A. Coşkun</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>A. Karaaslan</i>	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı <i>A. Topuz</i>	Orman Bakanı <i>V. İltan</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>Y. Çakmur</i>	Sosyal Güvenlik Bakanı <i>H. İşgüzar</i>	Kültür Bakanı <i>A. T. Kışlalı</i>
	Yerel Yönetim Bakanı <i>M. Özdemir</i>	

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8. — Tasarının 9 ncu maddesi 8 nci maddede olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tasarının 10 ncu maddesi 9 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 154. — Tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tasarının 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

